

ДЖЕНЫ

№ 2 (972) 26 ақпан 2021 жыл

Поздравляем!

Приказом председателя Комитета по обеспечению качества в сфере образования и науки Министерства образования и науки Республики Казахстан №96 от 10 февраля 2021 года «О присуждении ученого звания» **Сергалиеву Нурлану Хабибуловичу** присуждено ученое звание Профессора по специальности 03.02.00- Экология.

Уважаемый
Нурлан Хабибулович!

От всего сердца желаем Вам осуществления всех профессиональных замыслов, удачи и успехов во всех начинаниях, крепкого здоровья, семейного благополучия, неиссякаемого оптимизма и позитива! Искренне гордимся Вами!

С уважением,
коллектив университета

Өңіріміздегі ең жас мектеп директоры «Болашақ» бағдарламасының түлегі - Жансұлтан Нұрмұханов. Ол қазіргі таңда Сырым ауданы, Қособа орта мектеп-балабақша кешенін басқарып отыр. Жансұлтан Нұрмұханов – бес тілді жетік меңгерген тарих пәнінің мұғалімі. Ұстаздық қызметке келуіне ата-анасының тікелей әсері болған. Жансұлтанның әкесі жоғары оқу орнында музыка пәнінен сабақ берсе, анасы география, химия, биология пәндерінің мұғалімі.

Кейіпкеріміз М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің Польша еліндегі Быдгощ қаласының Халықаралық Туризм және Мәдениет институтымен жасалған екі жақты шарты арқасында екі жоғары оқу орнын тәмәмдаған. Жоғары оқу орнын бітірген соң, ел экономикасының басым секторлары үшін бәсекеге қабілетті кадрларды дайындайтын «Болашақ» бағдарламасымен Ұлыбритания мемлекетіндегі Манчестер университетінде мамандандырылған тілдік курстан өтіп, Уорик университетінде «Білім беру жүйесіндегі көшбасшылық және менеджмент» мамандығы бойынша магистратурада

ҮЗДІК ТҮЛЕК - УНИВЕРСИТЕТ МАҚТАНЫШЫ

білім алған. «Қазіргі таңдағы ең үлкен жетістіктеріміздің бірі – «Болашақ» бағдарламасы аясында ҚР Президентінің халықаралық шәкірт ақысының иегері атануым» дейді Жансұлтан Нұрмұханов.

«Ұлтқа қызмет ету – білімнен емес, мінезден» деп Алаш қайраткері Әлихан Бөкейханов айтқандай, кейіпкеріміз оқу бітіргеннен кейін алған теориялық білімді тәжірибе жүзінде іске асыруды ауыл мектептерінен бастағанды жөн көрген. Қазіргі таңда, Қособа ауылында мектеп-балабақша кешенінде директор қызметін атқарып жүр. Оқу жылы басталғалы бері, мұғалімдердің

қажеттілігіне қарай ІТ құзыреттілік, ағылшын тілі, «Жас мұғалімдер мектебі», «Lesson study» сынды мектепішілік курстар мен жобалар ұйымдастырған. Сонымен қатар жоғары сынып оқушыларына тегін түрде IELTS курсын өткізуде. Білім алушылардың ҰБТ-ға дайындық механизмін де бір жүйеге келтірілген. Жансұлтан Қайыржанұлы еліміздің жарқын болашағы үшін еңбек ететінін жеткізді.

БҚО білім басқармасы
баспасөз қызметі

БЕРЕРІ МОЛ СЕМИНАР

3-бет

О некоторых итогах научной деятельности ЗКУ им. М.Утемисова за 2020-ый год

4 стр.

ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЛИТЕРАТУРНОГО СЛОВА

7 стр.

ЕҢ АСЫЛ ҚҰНДЫЛЫҚ

13-бет

ӘЛЕМНІҢ ҮЗДІК 100 ОҚУЛЫҒЫ ҚАЗАҚТІЛІНДЕ

8-9-бет

27 қаңтар күні М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінде ҚР тарихы кафедрасының ұйымдастыруымен Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 30 жылдығына орай «Мәңгілік ел» идеясы негізінде «Кушаев оқулары» халықаралық ғылыми-практикалық конференциясы өтті. Конференция ZOOM платформасында онлайн форматта болды.

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ КУШАЕВ ОҚУЛАРЫ

Ғылыми конференция тәуелсіздік жылдарындағы Отан тарихы мен археология ғылымының дамуы, ғылымдағы соңғы жаңалықтарды танытып, насихаттап, қоғамдық сананы көтере отырып, ұлттық рухты жаңғыртып, ғылымның маңызын зерделеуді көздейді. Жиынға шет елдік археологтар, Алматы, Нұр-Сұлтан, Атырау, Қостанай, Ақтөбе, Орал қалаларынан тарихшы-археолог ғалымдар, жоғары оқу орны оқытушылары, ғылыми қызметкерлер, докторанттар мен студенттер, БҚО тарихи-өлкетану музейі археология залының қызметкерлері, ЖОББМ тарихшы мұғалімдері, БАҚ өкілдері және т.б. қатысты.

Конференция модераторы, ҚР ҰҒА құрметті академигі, тарих ғылымдарының докторы Сдықов Мұрат Наурызғалиұлы Г.А.Кушаевтың өткен өмірі мен ғылым жолына кеңірек тоқталып, жиынның маңыздылығын айтып өтті. Одан әрі жиында тарихшылар маңызы жоғары тарихи археологиялық ескерткіштер мен орындарды зерттеу нәтижесін талқылады. Ғалымдар зерттеу мәселелері мен жұмыстарын ортаға салып, құнды баяндама жасады:

- М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің профессоры, ҚР ҰҒА құрметті академигі, тарих ғылымдарының докторы Сдықов Мұрат Наурызғалиұлы «ВКЛАД Г.А. КУШАЕВА В РАЗВИТИЕ АРХЕОЛОГИЧЕСКОЙ НАУКИ КАЗАХСТАНА»;

- М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті ғылыми қызметкері, археолог Клышев Ерлан Ерсанович «АРХЕОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ ПОГРЕБАЛЬНОГО КОМПЛЕКСА АКШУКУР 1 ТУПКАРАГАНСКОГО РАЙОНА МАНГИСТАУСКОЙ

МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ
«КУШАЕВСКИЕ ЧТЕНИЯ»

ОБЛАСТИ»;

- Нұр-Сұлтан қаласындағы Ө.Марғұлан атындағы археология институты филиалының директоры, тарих ғылымдарының кандидаты, археолог Мамиров Талғат Базарбаевич «ПОИСК ПАМЯТНИКОВ КАМЕННОГО ВЕКА В РЫН-ПЕСКАХ В 2020 ГОДУ»;

- ЖШС «Археологиялық сараптама» орталығының ғылыми қызметкері Марыксин Денис Валерьевич «ПАМЯТНИКИ ЗОЛОТОЙ ОРДЫ В ИССЛЕДОВАНИЯХ Г.А.КУШАЕВА»;

- Неаполи университетінің оқытушысы (Италия), Phd

доктор, археолог Анна Мария Феделе «ЕВРОПАДАҒЫ КӨШПЕНДІЛЕРДІҢ АРХЕОЛОГИЯЛЫҚ ЕСКЕРТКІШТЕРІ/ ARCHAEOLOGICAL SITES OF NOMADS IN EUROPE»;

- Батыс Қазақстан облыстық өлкетану музейінің аға ғылыми қызметкері Лукпанова Яна Амангельдиевна «ИТОГИ АРХЕОЛОГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ ПОЛЕВОГО СЕЗОНА 2020 ЗАПАДНО-КАЗАХСТАНСКОГО КРАЕВЕДЧЕСКОГО МУЗЕЯ»;

- Ақтөбе облыстық тарихи-өлкетану музейінің жалпы тарихын, археологиясын және этнографиясын қамтамасыз ету жөніндегі Батыс Қазақстан өлкетану мұражайы ғылыми-зерттеу бөлімінің кіші ғылыми қызметкері, тарих магистрі Уразмағамбетов Нуршат Нуркатович «ПРЕДВАРИТЕЛЬНЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ РАЗВЕДОЧНЫХ РАБОТ НА ТЕРРИТОРИИ ШАЛКАРСКОГО РАЙОНА АКТЮБИНСКОЙ ОБЛАСТИ В 2020 Г.»;

- Орал қаласының №21 жалпы орта білім беретін мектебі, тарих пәнінің мұғалімі Сарсенғалиев Фархат Самиголлович «МОДЕРНИЗАЦИЯ ОБЩЕСТВЕННОГО СОЗНАНИЯ И ВОЗРОЖДЕНИЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ С ПОМОЩЬЮ САКРАЛЬНЫХ ОБЪЕКТОВ»;

- Х.Досмұхамедов атындағы Атырау мемлекеттік университетінің магистранты Байғалиев Жүніс «С.П.ТОЛСТОВТЫҢ АРХЕОЛОГИЯЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕРІ».

Осылайша баяндамалар тыңдалып, «Кушаев оқулары» халықаралық ғылыми-практикалық конференциясы өз мәресіне жетті. Жиын барысында өңірдегі және Батыс Қазақстан бойынша зерттелген археологиялық орындарға жан-жақты талдау жүргізіліп, ғылыми тұжырымдамалар айтылды. Соңында қатысушы қонақтар мен тарихшылар, оқытушылар мен студенттер конференцияның ғылыми, тағылымдық маңызы ерекше екендігін атап, өз көзқарастары мен ұсыныс-пікірлерін айтты. Ұйымдастырушылар жиынға қатысушылар мен қонақтарға, ғалымдарға өз ризашылығын білдірді.

Шұғыла ЕҢСЕП,

Филология факультетінің 2-курс студенті.

Салық Зиманов - патриот, азамат, ғалым

Тарих, экономика және құқық факультеті құқықтық пәндер кафедрасының ұйымдастыруымен Қазақстан Ғылым академиясының академигі, еңбек сіңірген ғалым, профессор, заң ғылымдарының докторы Салық Зиманұлы Зимановтың 100 жылдық мерейтойына арналған «Қазақ қоғамындағы заңгерлердің қалыптасу мектебі» атты дөңгелек үстел оздырылды.

Тәуелсіз Қазақстанда батыстық өркениеттің жемісі болып табылатын құқықтық мемлекетті қалыптастыру қажеттілігі бүгінде өзекті болып отыр. Осы жолда біз еркін демократиялық қоғамды дамытудың жедел бағытын жария еттік.

Ұлттың ұлы идеясын ұстанып отырған мемлекетіміздің өмірінде, құқықтық мемлекетті құру жолында саяси реформалар ерекше орын алады. Құқықтық мемлекеттің нақты тарихи қалыптасу тәжірибесі мен дамуы әлеуметтік-экономикалық және саяси деңгейімен, қоғамдық құқықты сезіне алушылығымен, ұлттық және тарихи салт – дәстүрлермен анықталады. Саяси мәдениеті әлемдік деңгейге көтерілген, оқыған, сауатты, кәсіби даярлығы заманына сай адамгершілік-иамандылық қасиеттері ата-бабамыздың сан ғасырлық құндылықтарымен сусындаған Ж.Ақбаев, Б.Қаратаев, Б.Сыртанов, Р.Мәрсекөв, Ж.Досмұхамедов, С.Зиманов, С.Сартаев сынды тұлғалар қазақ қоғамындағы заңгерлер мектебінің қалыптасуына негіз болды. Қазақ зиялыларының өмірі мен ісін мұқият зерттеп, олардың жетістіктерін бағалап, даналығын бағамдап және олар ашқан ақиқатты пайымдау мақсатында ұйымдастырылған дөңгелек үстелде төмендегідей баяндамалар оқылды:

1. А.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университетінің доценті, заң ғылымдарының кандидаты Смагулова Асыл Смагуловна «Қазақ қоғамындағы құқықтық көзқарастың қалыптасуының негізін қалаушылар»;

2. Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университетінің қауымдастырылған профессоры, заң ғылымдарының кандидаты Шаяхметова Жанна Бекболовна «Қайыржанов Елеген Ізтелеуұлы-Қазақстан криминологтарының негізін салушы»;

3. І.Жансүгіров атындағы Жетісу университетінің қауымдастырылған профессоры, заң ғылымдарының кандидаты Чингаева Бакыт Кенесаровна «Роль юриста в обществе»;

4. Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университетінің доценті, тарих ғылымдарының кандидаты Идресова Үздік Хамитқызы «Қазақ заңгерлер легінің көшбасшысы - Бақытжан Қаратаев»;

5. М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің доценті, тарих ғылымдарының кандидаты

Боранбаева Бақтылы Сансызбаевна «Қазақтың тұңғыш заңгері-Алаш ардақтысы Райымжан Мәрсекөв»;

6. М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің доценті, тарих ғылымдарының кандидаты Байбулсинова Альфия Сабырғалиевна «Тұңғыш қазақ прокуроры-Сәлімгерей Нұралыханов»;

7. М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің доценті, заң ғылымдарының кандидаты Досанов Мұрат Ускенбаевич «Қазақ қоғамында заңгерлерді қалыптастырудағы ұлттық құндылықтардың маңызы»;

8. М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің доценті, заң ғылымдарының кандидаты Назаркулова Лаззат Талғатовна «Роль академика Сартаева С.С. в становлении независимости Казахстана»;

9. Тарих ғылымдарының кандидаты, прокурор Мажитов Равиль Сағадатович «Ұлтының ардақты ұлы-Жаһанша Досмұхамедов».

***

Құқықтану білім беру бағдарламасы бойынша 1-3-курс студенттері арасында «Қазақстандағы заң ғылымының көш бастаушысы» атты онлайн форматта студенттік ғылыми конференция ұйымдастырылды.

Конференцияның негізгі мақсаты - «Ғылым сардары» атанған, қазақ ғылымын биік белеске көтерген ғалымның негізгі еңбектеріне тоқталу. Конференцияға 1-3-курс арасынан 40 студент қатысты. Негізгі баяндамаларды 5 баяндамашы жасады.

Олар:

1. «Ұлы дала-ұлы тұлға» Н.Галимова – Юр-11 тобының студенті;

2. «Мемлекеттіліктің дамуына үлес қосқан - С.Зиманов» Г.Ниятиллаева – Юр-11 тобының студенті;

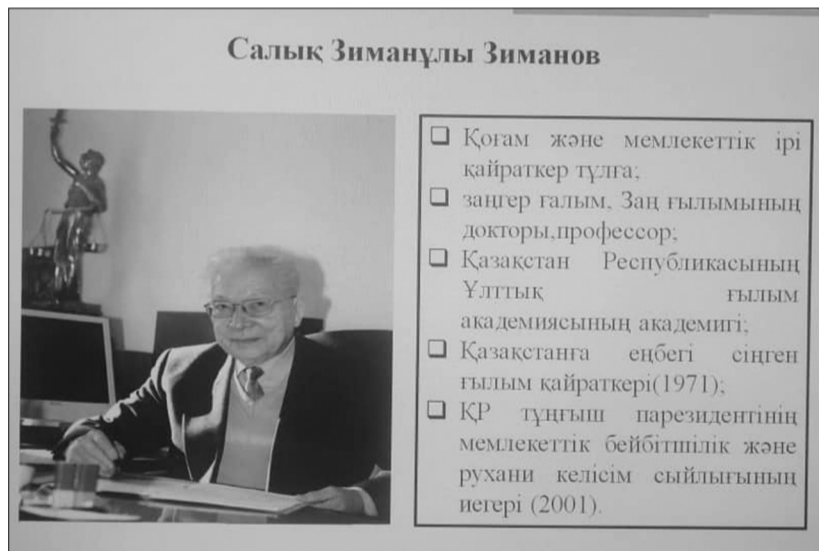
3. «С.Зимановтың ғылыми еңбек жолы», Т.С.Серикова - Юр-23 тобының студенті;

4. «С.Зиманов-Конституцияның негізін салушы» А.С.Турбаева – Юр-31 тобының студенті;

5. «С.Зиманов - мемлекет және қоғам қайраткері» Д.Дүйсекова - Юр-39 тобының студенті.

***

Құқықтық пәндер кафедрасының ұйымдастыруымен құқықтану мандығының 1-2-курс студенттері

Салық Зиманұлы Зиманов

- Қоғам және мемлекеттік ірі қайраткер тұлға;
- заңгер ғалым, Заң ғылымының докторы, профессор;
- Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясының академигі;
- Қазақстанға еңбегі сіңген ғылым қайраткері (1971);
- ҚР тұңғыш президентінің мемлекеттік бейбітшілік және рухани келісім сыйлығының иегері (2001).

арасында «Салық Зиманов - патриот, азамат, ғалым» атты эссе байқауы оздырылды. Байқаудың негізгі мақсаты - ғалымның өмірі мен қызметі жайлы, қатардағы жауынгерден гвардия майорына дейінгі өсу жолы, академиктің депутат, заң шығару органдарындағы түрлі комитеттердің төрағасы және тәуелсіз еліміздің идеологы ретіндегі қызметін баяндау арқылы Салық Зимановтың елінің жанашыр азаматы, патриоты және еңбектері жоғары бағаланған ғалым екендігін дәріптеу.

Байқауға құқықтану білім беру бағдарламасының 1-2-курс студенттері қатысып, өз жұмыстарын қазылар алқасының төрағалығына ұсынды. Эссе жұмыстарына қойылған талаптар мен бағалау критерийлеріне сай келген жұмыстар қазылар алқасының тарапынан қолдау тауып, жоғары бағаланды. Байқауға түскен әр жұмысты саралай отырып, студенттердің ой-өрісінің кеңдігін, сөз саптау ерекшеліктерінің жоғары екендігін қазылар алқасының шешімімен:

I орын - «С.Зиманов - Қазақстанда заң ғылымдарының негізін қалаушы» А.Закина – юр-21 тобының студенті;

II орын - «С.Зиманов - құқықтық ғылымның патриархы», А.Саламатова – юр-21 тобының студенті;

III орын - «Қазақ елінің заңнамасына заңгері», Б.Сайлаубайқызы - юр-11 тобының студенті;

«Есімі ел есінде қалған тұлға» Г.Сариева - юр -13 тобының студенті иеленді.

А.Ж.КУСПАНОВА,

Құқықтық пәндер кафедрасының оқытушысы

Берері мол семинар

М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінде «Дене шынықтыру сабақтарында ойындарды оқыту әдістемесі» тақырыбында халықаралық ғылыми-әдістемелік семинар өтті.

Семинарды педагогика факультетінің дене тәрбиесі кафедрасы ұйымдастырды және аралас форматта өткізілді. Семинар жұмысына РФ және ҚР 4 ЖОО-ның 37 өкілі, сондай-ақ Орал қаласының мектеп мұғалімдері қатысты. Халықаралық ғылыми-әдістемелік семинардың отырысын дене тәрбиесі кафедрасының меңгерушісі Л.В.Демченко ашып, қатысушыларды семинардың бағдарламасымен, ZOOM платформасын пайдаланып қосылған қонақтарды таныстырды. Ресей Федерациясы атынан п.ғ.д., Белгород мемлекеттік ұлттық зерттеу университетінің профессоры Собянин Ф.И., сонымен қатар Армавир мемлекеттік педагогикалық университетінің, Краснодар өлкесінің аспиранттары Ивлева А.Н., Бойцова М.В., п.ғ.к., Орынбор мемлекеттік педагогикалық университетінің доценті Агеев С.Л., Орынбор мемлекеттік педагогикалық университетінің ФМБОУ аға оқытушысы Лебедев А.Д., Ресей Денсаулық сақтау министрлігінің ОрГМУ волейболдан әйелдер құрамасының, дене шынықтыру кафедрасының жаттықтырушысы Козлов М. Ю қатысты.

Алғашқы құттықтау сөзінде М.Өтемісов атындағы БҚУ педагогика факультетінің деканы, п.ғ.к. Г.А.Ерғалиева дене шынықтыру және спорт саласында тәжірибе алмасу, ғылым жетістіктері мен озық технологияларды зерделеу, талдау және пайдалану, шығармашылық байланыстарды одан әрі дамытып, үздіксіз өздігінен білім алу кәсіби өзін-өзі жетілдіру міндеттерін шешуге ықпал ететінін атап өтті. Келесі сөз кезегі Белгород мемлекеттік ұлттық зерттеу университетінің профессоры п.ғ.д. Ф.И.Собянинге берілді. Ф.И.Собянин оқушылардың дене даярлығын арттырудың, соның ішінде дене шынықтыру-сауықтыру технологияларымен таныстырды. Орынбор мемлекеттік педагогикалық университетінің ФМБОУ доценті С.Л.Агеев аудиторияны баскетбол ойынының техникалық элементтерін оқыту әдістемесінде дәстүрлі, дәстүрлі емес жабдықтарды қолдануға, Ресей ОрГМУ Денсаулық сақтау министрлігі волейболдан әйелдер құрамасының дене шынықтыру кафедрасының жаттықтырушысы М.Ю.Козлов жоғары оқу орындары студенттерінің физикалық қасиеттерін дамыту құралы ретінде волейбол ойынына назар аударды. П.ғ.к. Т.И.Клименко Орынбор мемлекеттік педагогикалық

университетінің ФМБОУ аға оқытушысы А.Д.Лебедев дене шынықтыру сабақтарындағы қозғалмалы ойындар тақырыбын қызықты қырынан ашты. Жоғары санатты дене шынықтыру мұғалімі, Орал қаласының №26 жалпы орта білім беру мектебінің педагог-зерттеушісі Е.А.Авдееваның баяндамасы пікірлер мен сұрақтардың дәлелді пікірталасына ұласты. Көркем гимнастикадан КСРО спорт шебері Л.И.Федорченко аудиторияны біздің дене шынықтыру сабақтарында қазақтың ұлттық ойындарын ұйымдастыру және өткізу әдістемесіне қызықтырды. Ал Дене тәрбиесі кафедрасының меңгерушісі, аға оқытушы Л.В.Демченко дене шынықтыру сабақтарында түрлі ойындардың қолданылуына мониторинг жүргізді. Соның ішінде жаңа ойын түрі «Яджент» жайында айтып, семинарға қатысушылардың ерекше қызығушылығын арттырды.

Семинарда тиісті мәселелерді талқылауда өз ойларын айтып, тақырыпты одан әрі жандандырып, әр мәселені тиімді жағынан шешуге мүмкіндік берілді.

Халықаралық ғылыми-әдістемелік семинар жұмысын қорытындылау кезінде РФ ЖОО-мен біріге отырып «Яджент» жаңа спорттық ойынын бірлесіп игеру және одан әрі жемісті ынтымақтастықты дамыту туралы шешім қабылданды.

Семинардың әрбір қатысушысына халықаралық ғылыми-әдістемелік семинар жұмысына белсенді қатысқандары үшін арнайы сертификат берілді. Семинарға қатысушылар ұйымдастырушылар мен университет басшылығына зор алғыстарын білдірді.

С 18 января 2021 года в ЗКУ им. Утемисова проходит 2-ая фаза курсов повышения квалификации учителей иностранного языка «Методика преподавания английского языка и разработка содержания онлайн-занятий». На курсах задействованы 20 преподавателей кафедры иностранных языков.

Повышение квалификации учителей

Цель занятий во 2-ой фазе - помощь в разработке слайбов по методике преподавания английского языка и по практическому английскому языку. Занятия проводятся опытным методистом из США д-ром Грэмом Дерри. В конце курса предполагается создание новых слайбов дисциплин, которые будут применяться для обучения на кафедре иностранных языков в следующем учебном году.

Стипендии вуза – лучшим!

В онлайн режиме состоялось заседание стипендиальной комиссии ЗКУ им.М.Утемисова по присуждению именных стипендий университета.

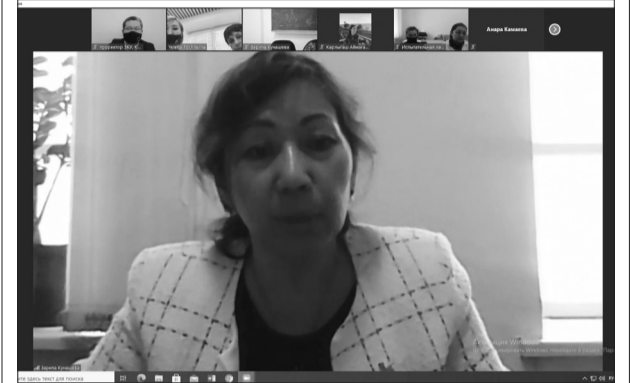
В целях стимулирования творческой активности студентов в результате коллегиального обсуждения утверждены 19 кандидатур студентов на именные стипендии: им. М.Утемисова, А.С.Пушкина, А.Д.Тайманова, М.М.Тлеужанова, В.В.Иванова, Г.А.Кушаева.

Будущие обладатели именных стипендий рекомендованы Советами факультетов на конкурсной основе по балльной оценке.

Именные стипендии университета являются одним из механизмов реализации комплекса мер поддержки обучающихся.

Поиски решений актуальных вопросов современности

5 февраля 2021 года через Zoom состоялось совещание с представителями международного консорциума «Карачаганак Петролиум Оперейтинг Б. В.» по обсуждению проделанной работы и планов на 2021 г., по проводимым ЗКУ им.М.Утемисова исследовательским работам. Были рассмотрены вопросы научных исследований по переработке отходов производства в рамках продвижения «Концепции Зеленой экономики», а также выработаны рекомендации по современным подходам и решениям в сфере утилизации отходов.

Как уменьшить вредное воздействие отходов карбонатного бурового шлама на углеводородных месторождениях на окружающую среду, как можно использовать их с пользой для дела, для экономики – эти актуальные вопросы в течение нескольких лет находятся в центре внимания испытательной лаборатории экологии и биогеохимии естественно-географического факультета ЗКУ им.М.Утемисова, возглавляемой доцентом кафедры химии, кандидатом химических наук З.Х.Кунашевой.

Развитие правового сознания и правовой культуры

Как уполномоченный по этике и противодействию коррупции ЗКУ им.М.Утемисова 10 февраля 2021 года принимал участие в работе онлайн-конференции «Вопросы профилактики коррупционных правонарушений в сфере образования», на котором выступил с докладом «Выполнение комплексного плана по противодействию коррупции на 2020/2021 годы в Западно-Казахстанском университете имени М.Утемисова».

Конференция была организована Департаментом Агентства РК по противодействию коррупции по ЗКО.

Процесс развития правового сознания и правовой культуры участников образовательного процесса в вузе является одним из важных аспектов в реализации принципов академической честности.

Для реализации мероприятий в университете функционирует институт «Рухани жаңғыру», одним из направлений которого является обеспечение точечной работы созданного при нем проектного офиса «Саналы ұрпақ». В университете действуют коллегиальные органы: Совет по добропорядочности, Совет по этике, Комиссия по противодействию коррупции, Бюджетная комиссия, утвержден Антикоррупционный стандарт по обеспечению открытости и прозрачности в ЗКУ им. М.Утемисова. Приоритетной задачей является разработка и внедрение в нашем Университете системы менеджмента по противодействию коррупции в соответствии с требованиями международного стандарта ИСО 37001-2016.

Кажмурат АХМЕДЕНОВ,
Проректор по научной работе и международным связям

ОСТОРОЖНО: растет кибермошенничество!

Практическое занятие по теме «Мошенничество в сфере информационных технологий» организовано преподавателем ЗКУ им.М.Утемисова Казиевым Тайманом Исмагуловичем для студентов 3 курса по специальности «Юриспруденция» с участием следователя следственного управления Департамента полиции Западно-Казахстанской области, старшего лейтенанта полиции Избасарова Дармена Куатовича.

Цель практического занятия - ознакомление студентов с понятием мошенничества в сфере информационных технологий, с его различными видами, статистикой, а также средствами, которые позволяют обезопасить себя от данного вида уголовного правонарушения.

Мероприятие обусловлено усилением роста кибермошенничества, начиная с 2020 года.

В ходе встречи Д.К.Избасаров подробно раскрыл особенности основных видов мошенничества в сфере информационных технологий, а также уделил внимание составу данного вида правонарушения, поскольку эти знания в последующем позволят представить основания для уголовной ответственности.

Один из самых значительных барьеров на пути мошенничества в сфере информационных технологий - осведомленность и бдительность. В связи с чем были даны общие рекомендации.

Студенты с большим вниманием слушали интересную и актуальную информацию и задавали следователю вопросы.

О некоторых итогах научной деятельности ЗКУ им. М.Утемисова за 2020-ый год

(по материалам отчета проректора по науке и международным связям, профессора Ахмеденова К.М.)

Подготовка научно-педагогических кадров

ЗКУ им. М. Утемисова является обладателем 27 лицензий магистратуры. В 2020-2021 учебном году на 01.01.2021 г. обучалось – 341 магистрантов, из них 204 – на основе государственного заказа, 137 – на платной основе.

В 2020 всего в докторантуре Казахстана и аспирантуре России обучались 59 сотрудников ЗКУ им. М.Утемисова.

Научные проекты

В 2020 г. были продолжены НИР в рамках реализации грантовых проектов - финансируемые по линии Комитета науки МОН РК:

Н.Х. Сергалиев, к.б.н., профессор (Оценка состояния гидробионтов и микробиома водоемов Западного Казахстана и прогноз их изменений);

Результаты грантового финансирования Комитета науки МОН РК

Год	всего по поданным заявкам	число по одобренным заявкам	на рассмотрении
ГВ 2012-2014	12	3	0
ГВ 2015-2017	9	2	0
ГВ 2018-2020	20	5	0
ГВ 2021-2022	17	2	0
ГВ 2020-2022	21	3	4

«Оценка состояния гидробионтов и микробиома водоемов Западного Казахстана и прогноз их изменения» по приоритетному направлению «Научные исследования в области естественных наук» на общую сумму 56,5 млн. тенге. Научный руководитель к.б.н., ассоциированный профессор Сергалиев Н.Х.

«Поэтика современной казахской литературы: традиции и новаторство (на основе творчества писателей-поэтов Западно-Казахстанского региона)» по приоритетному направлению «Научные основы «Мәңгілік ел» на общую сумму 31,5 млн. тенге. Научный руководитель к.ф.н., ассоциированный профессор Мутиев З.Ж.

«Синергетика самоорганизации казахизированных лексических инноваций в ментальном лексиконе: методологическая платформа междисциплинарного моделирования» по приоритетному направлению «Научные основы «Мәңгілік ел» на общую сумму 38,7 млн. тенге. Научный руководитель PhD, Алдашева К.С.

З.Ж. Мутиев, к.филол.н., доцент (Литературное краеведение: духовное возрождение - «Творческое наследие писателей Приуралья ХХ – начала ХХI века» и «Поэтика современной казахской литературы: традиции и новаторство (на основе творчества писателей-поэтов Западно-Казахстанского региона);

К.С. Алдашева, доктор философии (PhD) («Кодификация неологизмов в современном казахском языке: когнитивные и лингводидактические аспекты» и «Синергетика самоорганизации казахизированных лексических инноваций в ментальном лексиконе: методологическая платформа междисциплинарного моделирования»);

- профинансированные из областного бюджета:

Т.Т. Шайхиев, доцент («Мониторинг общественно-политической ситуации в Западно-Казахстанской области» и «Выявление общественного мнения о коррупционных проявлениях в Западно-Казахстанской области».

К.М. Ахмеденов, к.г.н., профессор (Подготовка интерактивной карты (электронной карты) о памятниках истории и культуры сакральных мест Атырауской области).

- профинансированные за счет хозяйствующих субъектов:

З.Х. Кунашева, к.х.н., доцент; **А.Р. Рустенов**, д.с-х.н., профессор; **Т.Е. Дарбаева**, д.б.н., профессор; **А.С. Байбулсинова**, к.и.н., доцент; **И.Султанязова**, д. филологии (PhD); **А.А. Ниязгалиева**, к.ф.н., доцент; **Ш.Т. Габдрахманова**, к.п.н.; **Н.М. Антонова**, к.э.н., доцент; **В.У. Чудрова**, доцент.

Международные исследования ученых по почвенным клещам. Открытие двух новых видов клещей: *Cosmochthonius oralensis* sp. nov. и *Zercon utemisovi* sp. n.

Открытие для мировой науки: новые виды почвенных клещей, найденные в Западно-Казахстанской области

В рамках научного сотрудничества между университетами Казань (Россия) и Кызылорда (Казахстан) в 2019 году на территории ЗКУ им. М. Утемисова были открыты два новых вида почвенных клещей, до сих пор неизвестных мировой науке.

Впервые, совместно с российскими коллегами из Казанского федерального университета (СФУ) и Казанского государственного университета (КГУ) им. М. Утемисова, профессор Биология Славенко Кириллов и аспиранты университета в Кызылорде обнаружили и описали два новых вида почвенных клещей, до сих пор неизвестных мировой науке. Данные виды относятся к роду *Cosmochthonius* и являются новыми для Казахстана. Эти виды были описаны профессором Славенко Кирилловым и аспирантом университета Кызылорда Мухомбетовым. Данные виды относятся к роду *Cosmochthonius* и являются новыми для Казахстана. Эти виды были описаны профессором Славенко Кирилловым и аспирантом университета Кызылорда Мухомбетовым.

Профессор Биология Славенко Кириллов является членом редакционной коллегии журнала «Аннотированный список видов животных Казахстана» и членом редакционной коллегии журнала «Аннотированный список видов растений Казахстана».

Биологический факультет курирует работу кафедры зоологии факультета биологии университета Кызылорда в городе Кызылорда, Голландия. Студенты факультета участвуют в научных исследованиях в области почвенных клещей, которые проводятся совместно с российскими коллегами из Казанского федерального университета (СФУ) и Казанского государственного университета (КГУ) им. М. Утемисова. Данные виды относятся к роду *Cosmochthonius* и являются новыми для Казахстана. Эти виды были описаны профессором Славенко Кирилловым и аспирантом университета Кызылорда Мухомбетовым.

ППС ЗКУ им. М.Утемисова в 2020 г. было опубликовано 448 научных статей: факультет истории, экономики и права (156 статей), естественно-географический факультет (102 статьи), филологический факультет (69 статей), педагогический факультет (69 статей), физико-математический факультет (27 статей), факультет культуры и искусства (25 статей).

Ранжирование факультетов по количеству опубликованных статей в зарубежных журналах и сборниках следующее: филологический факультет (110 статей); факультет истории, экономики и права (91 статья); педагогический факультет (35 статей); естественно-географический факультет (34 статьи); факультет культуры и искусства (29 статей); физико-математический факультет (12 статей).

В 2020 г. учеными университета в рейтинговых журналах мира было опубликовано 23 статьи: факультет истории, экономики и права - 9 статей; естественно-географический факультет – 6; физико-математический – 3.

Количество опубликованных и изданных ППС факультетов ЗКУ им. М.Утемисова монографий, учебных, учебно-методических пособий и электронных учебников.

№	Факультет	Количество опубликованных монографий
1	Естественно-географический	1
2	Педагогический	26
3	Филологический	8
4	Истории, экономики и права	44
5	Физико-математический	8
6	Культуры и искусства	12
	Всего по университету	99

Наиболее значимые результаты работ:

1. Университет переаккредитован в качестве субъекта научной и научно-технической деятельности в Комитете науки.
2. В университете увеличилось количество и улучшилось качество публикаций в базах Web of Science и Scopus. Если в 2017 г. было 12 статей, то в 2020 г. – 23 статьи. Из 23 статей в 2020 г. - 13 были опубликованы в журналах с процентилем выше 50.
3. Увеличилось количество ученых с индексом Хирша (h-индекс): в 2020 г. составила 28 человек - в различных предметных областях: педагогика, биология, география, физика, математика, экономика, филология, литература и др.
4. Увеличилось количество заявок на конкурсы МОН РК по грантовому финансированию научных проектов: в 2020 г. подано 22, из которых финансируются 3 и на рассмотрении находятся - 4.
5. Осуществляется международная коллаборация ученых. Совместно с зарубежными учеными проводились НИР, по результатам которых были опубликованы статьи на английском языке в ведущих научных журналах, входящих в базы Web of Science и Scopus. Ведется подготовка с зарубежными учеными заявок на конкурсы грантов Комитета науки (по изучению почвенных клещей совместно с польским ученым С.Качмарек; по археологии совместно с итальянским ученым Жан-Лука Бонорой; по альфарабиеведению совместно с немецким ученым Мартином Арндтом и др.).
6. 116 ученых и сотрудников университета прошли уровневое обучение английскому языку и получили сертификаты: Elementary (A2), Intermediate (B1), Upper-intermediate (B2).

Биыл ел Тәуелсіздігінің 30 жылдығына орай, жалпы халықтық оқуға «Тәуелсіздігіміздің 30 жылдығына – 30 кітаптың» тізімі ұсынылып отыр. Аталмыш жоба қазақ әдебиетінің қазыналы туындыларын насихаттау, жастарды рухани және патриоттық тәрбиеге баулуға бағытталған. Осы орайда М. Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің Ғылыми кітапхана және Филология факультетінің ұйымдастыруымен «Бір ел – бір кітап» акция аясында ақын, журналист, Қазақстанның Мемлекеттік сыйлығының және «Ғасыр ақыны» атағының иегері Мұқағали Мақатаевтың «Өмірдастан» шығармасын оқу таңдап алынды және ақынның туғанына 90 жыл (1931 - 1976 жж.) толуына орай «Мен өмірді жырлау үшін келгенмін» атты әдеби – сазды кеш өтті.

Мен өмірді ЖЫРЛАУ үшін келгенмін

Шараның ашылуында философия докторы (PhD), аға оқытушы Айдарбек Ахметұлы студенттерге ақынның шығармашылығын насихаттай отырып келешек ұрпаққа берер мол мұрасын атап өтті. Педагогика, Кітапханатану, Филология, Құқықтану, Өнер және Дизайн

мамандығының 1-курс студенттері ақын Мұқағали Мақатаевтың поэзиясын нақышына келтіре оқып, ақын әндері шырқалды. Шарада «Мен өмірді жырлау үшін келгенмін» атты кітап көрмесі ұйымдастырылды. Көрменің мақсаты ақын шығармасын кеңінен оқырмандарға

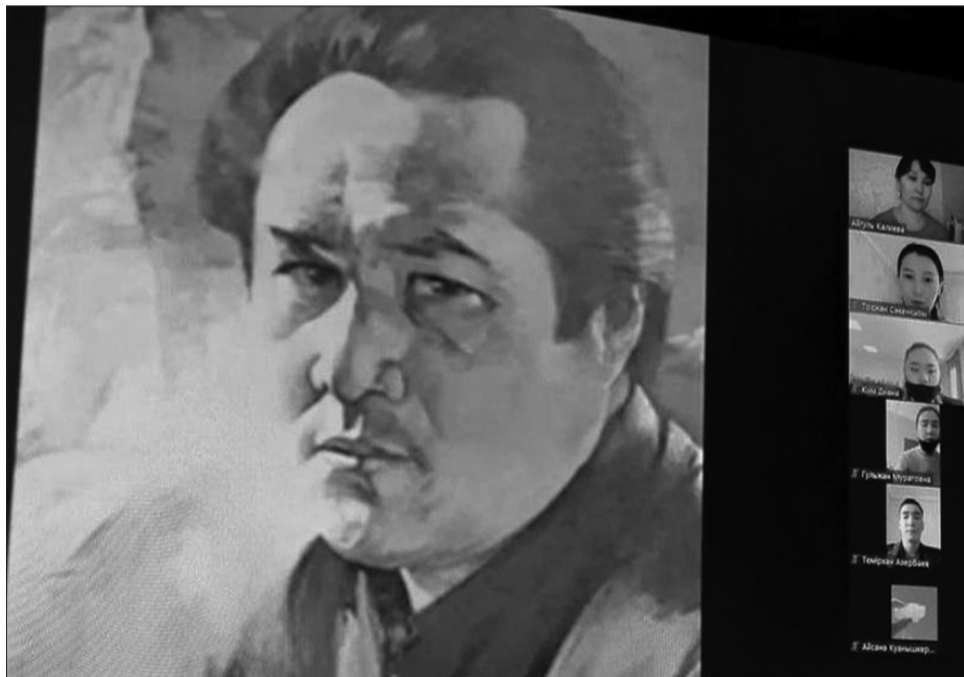
насихаттау. Кітап көрмесінде ақынның еңбектері, өлеңдері, ақын туралы жазылған кітаптар мен мерзімді басылым беттеріндегі жарияланған мақалалар тізбегі орын алды.

Ақын поэзиясын басқа бірде – бір ақынның туындыларымен шатастыру мүмкін емес. Оның поэзиясы – тың

ізденістің, жоғары мәдениеттің, көңігі шебердің поэзиясы. Жылдар тізіліп өткен сайын Мұқағали ақынның бейнесі тұлғалана, биіктей түседі. «Ғасыр ақыны» атанған Мұқағали жырлары жылдан - жылға, ғасырдан - ғасырға жалғаса бермек!

Мұқағали - мәңгілік ақын

11 ақпан күні ҚТОМҚТӘ-15 және ҚТӘ-41 топтарының ұйымдастыруымен «Мұқағали-мәңгілік ақын» атты әдеби кеш өтті.

Кеш Мұқағали ақынның өз даусымен жазылған «Пай, пай, өмір!» өлеңімен ашылды. Студенттер ақынның өлеңдерін жатқа оқып, өмірбаянынан естеліктер оқыды. ҚТӘ-41 тобы педагогикалық сараманда болғандықтан, мектеп оқушыларымен бірге қатысты. Орал қалалық №10 мектептің оқушылары «Менің анкетам» өлеңіне көрініс дайындаса, Атырау облысы Құрманғазы ауданы мектебінің оқушысы «Фарида қыз» өлеңін нақышына келтіріп, мәнерлеп оқып берді. Сонымен қатар, орыс тобында оқитын өзге ұлт өкілдері Яковлева Анастасия (Рялш-12), Липнау Кристина (Мо-12) да ақын өлеңдерін сүйіп оқитынын көрсетті. Кеш тізгінін қолына алған Исаева Толғанай (ҚТӘ-41) мен Азербайев Темірхан (Рялш-12) Мұқағали атамның өлеңдерінен үзінділерді жатқа оқи отырып, кешті тамаша жүргізді. Кеш соңында тәрбие бөлімінің жетекшісі Жанбота Ешимова сөз сөйлеп, ақын өлеңдерін насихаттауға арналған мұндай кештердің тәрбиелік маңызы зор екенін айтып, қатысушыларға алғыс айтты.

М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің мәдениет және өнер факультеті режиссура мамандығының 1-курс студенттерінің ұйымдастыруымен ақиық ақын Мұқағали Мақатаевтың туғанына 90 жыл толуына орай «Жыр жүйрігі - Мұқағали Мақатаев» атты ашық кураторлық сағат өтті. Кураторлық сағаттың мақсаты - ақиық ақын, артына айрықша өшпейтін із қалдырған Мұқағали Мақатаевтың өмірі мен шығармашылығына шолу жасау. М.Мақатаевтың поэзиясының халыққа кең таралуының мәні және оның өміршеңдігінің сыры неде екенін таныту, шығармашылығының музыкасымен үндесу ерекшелігін, ақынның сөзіне жазылған әндерді көпшілік назарына ұсыну.

Жыр жүйрігі - Мұқағали Мақатаев

«Қазақ жырының қара бурасы» атанған Мұқағали Мақатаевтың өмірі мен шығармашылығы туралы деректер келтіріп, шара басында топ кураторы Исакова Индира Идиятовна сөз сөйледі.

Қазіргі таңда эстрадада ақынның өлеңдеріне жазылған әндер халықтың жүрегін жаулап алған. Мұқағали атамның сөзіне жазылған «Боз орамал», «Бақыт» атты әндерін

студенттер әуелете шырқады. Мұқағали Мақатаевтың өлеңдері мен әндері студенттерді туған жерді, Отанды сүйе, ақын жырларынан үлгі алуға, адамгершілік пен мейірімділік қасиеттерін өз бойларына сіңіре білуге тәрбиелейді. Шара барысында ақын өмірінен шағын көрініс көрсетіліп, «Өкінбеймін», «Шеше, сен бақыттысың», «Пай, Пай, Өмір!» және тағы да басқа өлеңдерінен үзінді оқылды.

Жыл керуені алға жылжыған сайын М.Мақатаевтың артына қалдырған өшпес мұрасы жарық жұлдыздың қараңғы түн қойнауынан құпия сәулесін шашқандай жарқырай, өркендей өсіп, айшықтала түсуде. Мұқағали-мәңгілік өмір! Ақын мұрасы, маржан поэзиясы-мәңгілік, болашақ ұрпақтың еншісі, қастерлеп қадірлейтін мұрасы, ақын көкірегінен буырқана ағылған жыр жанартаулары өлеңқұмар халыққа таусылмайтын сый, мол қазына болып қала бермек. Ақынның сөзі өлмесе, өзі де өлмегені.

Б.Қ.РАҚЫМҒАЛИЕВА,
Кітапхана ісі мамандығының
3-курс студенті

М.Мақатаевтың туғанына 90 жыл толуына орай 18 ақпан күні М.Өтемісов атындағы БҚУ Жаратылыстану-география факультетінің Биология-21 топ студенттерінің ұйымдастыруымен «Мұқағали-мәңгілік жыр» атты кеш өткізілді.

Мұқағали - мәңгілік жыр

Кешімізді топ кураторы, деканның тәрбие ісі жөніндегі орынбасары Кажымуратова Жаннат Санкибаевна Сайлаубай Тойлыбаевтың «Мұқағали 90-да!» деген өлеңімен бастап берді. Кеш барысында ақын жайында слайдтар мен бейнероликтер көрсетіліп, Ғатау Айсана, Мақсотова Данара секілді студенттер ақынның өмір жолына шолу жасаса, Иматова Әйгерім «Арыз жазып кетейін», «Досыма хат», Қатымғали Қайсар «Әке», Талапова Ляззат «Ақ кимешек көрінсе», «Поэзия» туралы, Бисенғалиева Әйгерім «Ана, сен бақыттысың», Шүкірбай Айнұр «Майгүлге», Физзат Арайлым «Ғашықпын», Асқарова Альбина «Үш бақытым» атты өлеңдерін жатқа айтты. Сонымен қатар, кеште ақынның өз дауысымен айтылған өлеңдерін тыңдасақ, Иматова Әйгерім ақынның «Сенің көзің» атты әсем әнін шырқап берді. Туған жеріне, өз Отанына арнаған өлеңдерін жатқа айтқан кезде біздің бойымызды патриоттық сезім билеп алғандай болды. «Міне, ақынның құдіреттілігі осында екен ғой» деп ойладық. Мұқағали атамның әсерлі жырлары әр қазақтың жүрегін жаулап алды. Кеш барысында Мұқағали атамның өмірінің соңғы күндерінде жазып қалдырған «Есіңе мені алғайсың» әнін Елена Әбдіхалықова мен Жұбаныш Жексенұлының орындауында тыңдадық.

Кеш соңында кеш қонақтары биология-экология кафедрасының доценті Алма Уахитовна Утабаева, педагогика және психология кафедрасының магистрі Ләззат Мұтиғоллақызы Маденова сөз сөйлеп, өлең оқыса, атаулы шәкіртақы иегерлері Пазылова Гүлайым, Өтелгенова Жұлдыз, Шахметова Айгерім ақиық ақынның өлеңдерін оқып, кеш туралы өз ойларымен бөлісті.

Ә.БИСЕНҒАЛИЕВА,
«Биология-21» тобының студенті

Қасиет тұнған ұлы ұғым

28 қаңтар күні Педагогика факультеті, мектепке дейінгі және бастауышта білім беру кафедрасының топ кураторлары Б.Е.Ерболат, Ж.Ж.Нәбиева ПИМНО-21, ДОВ-21 топтарына Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» атты мақаласын талдау мақсатында пікір алмасу жүргізді.

Президент Қазақстан Тәуелсіздігінің 30 жылдығына арналған мақаласында еліміздің үш онжылдықтағы қалыптасуы мен дамуының негізгі кезеңдерін атап өтіп, болашаққа міндеттерді айқындады. Мақалада еліміздің өткені, қазіргісі мен болашағы жайлы кең айтылған. Алдымен, топқа ақ білекті күшімен, ақ найзаның ұшымен жеткен тәуелсіздігіміз жайлы бейнеролик көрсетілді. Мақаланы Президентіміз «Бағдар мен белес», «Таным мен тағылым», «Қоғам мен құндылық», «Ұлағат пен ұстаным» атты бөлімге қарастырған болатын. Мақала бөлімдерін талдауда А.Төлепова, К.Сартай, И.Нағымова, Ж.Жұмабаева, Б.Оразбаева, т.б студенттеріміз ой-пікірлерін білдірді. Бізге Президентіміздің бұл мақаласы жаңа серпін мен жаңа белестерді бағындыруға жігер қосты. Демек, біздің еліміздегі бейбітшілік пен достықты сақтау - бұл мемлекеттік құрылымдардың ғана емес, бүкіл қоғамның парызы және бұл әрқайсысымыз үшін өте маңызды деп есептейміз.

Ж.Ж.НӘБИЕВА, Б.Е.ЕРБОЛАТ,
Мектепке дейінгі және бастауышта білім беру кафедрасының оқытушы-магистрлері

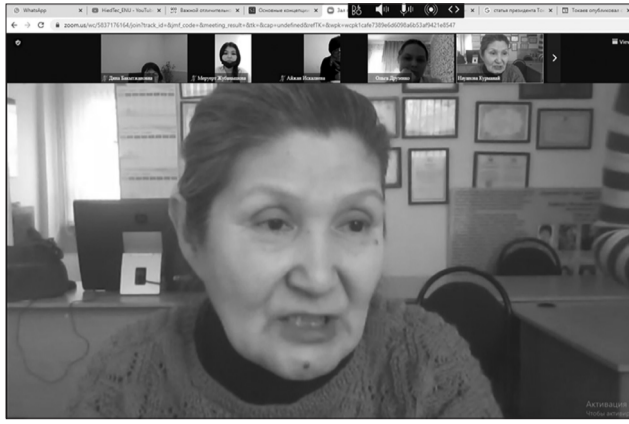
4 ақпан күні Информатика кафедрасының топ кураторы Б.С.Насырованың ұйымдастыруымен ИС-11, ИС-12, ИС/У-13, ВТИПО-11, ВТИПО-11-1, И-11 топтарына Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» атты мақаласын талдау мақсатында пікір алмасу тәрбие сағаты онлайн және офлайн формата өткізілді.

Жаңа белеске жетелейді

Президент Қазақстан Тәуелсіздігінің 30 жылдығына арналған мақаласында еліміздің үш онжылдықтағы қалыптасуы мен дамуының негізгі кезеңдерін атап өтіп, болашаққа міндеттерді айқындады. Мақалада еліміздің өткені, қазіргісі мен болашағы жайлы кең айтылған. Алдымен, тәуелсіздігіміз жайлы слайд көрсетілді. Мақаланы Президентіміз төрт бөлімге: «Бағдар мен белес», «Таным мен тағылым», «Қоғам мен құндылық», «Ұлағат пен ұстаным» бөліп қарастырған болатын. Мақала бөлімдерін талдауда Түгелбай Нұрзада, Қобланова Амина, Укасов Ахат, Утепбергенова Гулжауар, Қайырлы Нұржан студенттеріміз ой-пікірлерін білдірді. Бізге Президентіміздің бұл мақаласы жаңа серпін мен жаңа белестерді бағындыруға жігер қосты. Демек, біздің еліміздегі бейбітшілік пен достықты сақтау - бұл мемлекеттік құрылымдардың ғана емес, бүкіл қоғамның парызы және бұл әрқайсысымыз үшін өте маңызды деп есептейміз.

Ең басты құндылық

Физика-математика факультетінде Президентіміз Қ.К.Тоқаевтың қаңтар айының басында жарық көрген «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» атты мақаласы талқыланды.

Конференцияда «Тәуелсіздік құндылықтарының тағылымы» атты баяндамасымен «Рухани жаңғыру» институтының директоры, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Қазақстан Педагогикалық ғылымдары академиясының академигі Қыдыршаев Абат Сатыбайұлы сөз алып, студенттерге Тәуелсіздік пен патриот ұғымдарын түсіндіре кетті.

Келесі сөз кезегі философия ғылымдарының кандидаты, доцент Науанова Құрманай Мәдиевнаға беріліп, студенттерге мақаланың мазмұны мен мәні түсіндірілді.

Тәуелсіздіктің 30 жылдығымен қатар жарық көрген мақаланың негізгі мәні студенттердің түпсанасына жетіп, ойларымен бөлісіп, сұрақтарына жауап алды.

Мәңгілік елдің тұңғыры

28 қаңтар күні педагогика факультетінің ұйымдастыруымен студенттерге Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» деп аталатын мақаласын талдау мақсатында онлайн дәріс өткізілді. Шараны педагогика факультеті деканының орынбасары Тапаева Жанерке Таулбаевна жүргізіп, «Рухани Жаңғыру» институтының директоры Қыдыршаев Абат Сатыбайұлы кіріспе сөз айтып, жастарды жалынды сөздерімен қанаттандырды. ҚР тарихы кафедрасының аға оқытушысы, магистр Жалекенова Гүлбарам Тілекқабалқызы, оқытушы, магистр Гарифуллина Амина Байғалиевна тақырып бойынша дәріс оқып, баяндама жасады.

Тәуелсіздіктің 30 жылдығына қадам басқан Қазақстан үшін бұл он екі ай толымды істерге толы болуы тиіс. Президент мақаласының алғашқы бөлімі «Бағдар мен белес» деп аталып, онда осы күнге дейін елімізде атқарылған дүние сараланады. «Алғашқы онжылдықта Қазақстан іргетасын қаласа, екіншісінде керегесін кеңейтіп, тарихын түгендеуге, шекарасын шегендеп, инфрақұрылымдық жобаларға баса мән берді. Үшінші онжылдықта еліміз индустриялық-инновациялық даму жолын таңдады. Ал алдағы төртінші онжылдықтағы міндет – қуатты елдің иесі және кемел халық болуы», - дейді Қасым-Жомарт Кемелұлы. «Таным мен тағылым» деп аталатын екінші бөлімде тарихты түгендеп, келер ұрпаққа қалдырар «Мәдени мұраға» басымдық берілген. Президент азаттықтың ақ таңы оңай келмегенін айта келе, осы құндылықты бағалай білу үшін құзырлы органдар мен отандық телеарналарға мемлекеттік тапсырыстың белгілі бір бөлігін міндетті түрде тарихи тақырыптарға бағыттауды тапсырды. «Алмас қылыш», «Жау жүрек мың бала», «Томирис», «Кейкі батыр», «Тар заман» сияқты тарихи туындылармен шектелмей, ауқымды фильмдерге арқау болатын шежіреміздегі маңызды белестер мен оқиғаларға мән беру керек», - дейді Мемлекет басшысы. Жалпы, жаңа Қазақстанның тарихы әлі толық жазылмаған. Сондықтан Президент ұлттық мүддемізге сай академиялық үлгідегі көп томдықты жарыққа шығаруды тапсырды. Шетел аудиториясына арналған Қазақстанның қысқаша тарихын жазып, әлемнің негізгі тілдеріне аударуды ұсынды. Мұның стратегиялық мәні зор. Жерімізге көз алартып, аумақтық тұтастығымызға күмәнданатындар әлі де бар. Соңғы кездері азаматтарды аса толғандыратын жер

мәселесіне қатысты Президент «Қоғам мен құндылық» бөлімінде жауап беріп, бабалар қанымен, Алаштың жанымен осы күнге дейін сақталып келген қазақтың жеріне нұқсан келмейтініне Президенттің өзі кепіл болып отыр. Президент барды бағалауға шақырды. Жер қадірін жалаң ұранмен өлшемей, Көкжайлауға от жақпай, Көбейтуды лайламай, әр тоқымдай жерді көздің қарашығындай сақтауға үндеді. Қоғамда үнемі қызу талқыланатын тағы бір тақырып – қазақ тілінің мәртебесі. Бұған қатысты да Президенттің пайымы мығым. Ал мақаланың соңғы төртінші бөлімі «Ұлағат пен ұстаным» деп аталып, азаматтық қоғамды дамыту мен саяси реформаларды жалғастыруға арналады. Білім мен біліктің дәуірі – ХХІ ғасырда қазақ халқы да технологиядан қалыспай, әр адам өзін жетілдіріп, жаңа кәсіпті игеріп, ел дамуының басты қозғаушы күші болуы тиіс. Ал ондай азаматтарға қамқор болу – мемлекеттің міндеті. Тәуелсіздіктің құрдастары орда бұзар отыз жасқа келіп отыр. Сондықтан Президент талантты, талапты буынға сенім артып отыр. Ал басты ұран - «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» деген ұғым болмақ.

Лйбыны асқақ, тұңғыры биік

Қазақстан Республикасының Тәуелсіздік күні – ата-бабамыздың арманы орындалып, тарихы тереңде жатқан елдің жаңа заманда өз алдына қайта егеменді ел болған күні. 1991 жылдың 16 желтоқсанында Тұңғыш Президентіміз Нұрсұлтан Назарбаев қол қойған Конституциялық Заңнан бастау алған Тәуелсіздігімізге биыл 30 жыл толғалы отыр. Осыған орай, 2021 жылы 5 қаңтарда Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» атты мақаласы жарияланған болатын. ҚР-ның азаматы, сонымен қатар болашақ маман иелері ретінде бұл мақаланы талдап, қорытынды шығару біздің, еліміздің барша жастарының борышы деп білуіміз қажет. Сол мақсатпен 29 қаңтар күні онлайн форматта Жаратылыстану-география факультеті «Биология» мамандығының 3-курс студенттерінің арасында бағдарламалық мақаланы талдауға арналған дөңгелек үстел ұйымдастырылды.

Дөңгелек үстелге М.Өтемісов атындағы БҚУ профессор-оқытушылар құрамынан А.Уахитовна, Ж.Санкебаевна, Т.Толегенович, Г.Адилгерейевна және Б/англ-3, Б-31, Б-33 топтарының студенттері қатысып, ояларымен бөлісті. Шара барысында факультет

студенттері мақаланы оқығандарын және түсінгендері туралы айтқан болатын. Дөңгелек үстелдің басты қонағы Шайхиев Турар Толегенович «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» мақаласының маңыздылығын, бұған дейінгі бағдарламалардан ерекшелігін студенттерге түсіндіріп, жеткізді. Әр студент Президентіміздің «Біз Тәуелсіздігімізді нығайту үшін тағы не істей аламыз?» деген сұрағына жаңа, тың идеяларды қолданып жауап берді. Атап өтсек, алғашқылардың бірі болып Смағұлова

Гүлнұр Қ.К.Тоқаевтың мақаласын жік-жікке бөліп, әр бөліміне анализ жасады. Керім Диляра сонау «Ақтабан шұбырындыдан» бастап, 1986 жылдағы қозғалысқа дейінгі қиын кезеңдерге шолу жасады. Мұзапбарқызы Назерке мен Жуламанова Динаның баяндамасынан әр рух пен болашаққа деген сенімділік байқалды. Кейін Қалтөреева Гүлнұр Президентіміздің жолдаған мақаласынан түйген ойын айтып өткен болатын. Ал Шахметова Айгерім «Келер ұрпаққа қандай елді аманаттаймыз?», «Мемлекеттігімізді нығайта түсу үшін тағы не істейміз?» деген Қ.Кемелұлының мақалада қойған сауалдарына кеңінен жауап берді. Умирбаева Жанерке мақалада көрсетілген жер мәселесін талқылады. Ал Кушкымбаева Сымбат мақаланы орыс тілінде баяндап, 30 жылдық жетістіктерді саралап берді. Исмагулов Армат мақалаға сүйене отырып, егемендіктің тұңғырын биіктету мақсатында жаңа ойларымен бөлісті. Дөңгелек үстел жоғары деңгейде ұйымдастырылды. Шара барысында тақырыпқа байланысты бейнероликтер, презентация көрсетіліп, таныстырылды. Семинар соңында Шайхиев Турар Толегеноұлы студенттердің баяндамаларынан алған әсерімен бөлісіп, жиынды қорытындылады.

Айгерім ШАХМЕТОВА,
«Биология» мамандығының 3-курс студенті

Поэты и писатели всегда были и будут на передовой жизни общества. Более прогрессивные из них сами формируют устремления общественной мысли. Каждое их произведение – отражение истории дня прошлого и настоящего, взгляд не только писателя или поэта, но и гражданина на происходящие события, чаяния народа, мечты о светлом будущем. В целом литературное творчество всегда неразрывно связано с историей родного края.

С первой четверти XIX века в казахской степи начинают появляться путешественники и ученые-этнографы Европы. Они с большим интересом приступают к исследованию духовного богатства нации, поражаясь искусству слова, устной речи, фольклору казахского народа. «Казах так владеет словом, что он не только может произносить длинные импровизации в стихах, но и обычная его речь отличается определенным ритмом в построении фраз и периодов, так что и она нередко подобна стихам», – так писал этнограф, археолог, исследователь фольклора тюркских народов Василий Радлов.

Но так уж сложилось с советских времен – изучение классиков русской и зарубежной литературы было в приоритете, тогда как творчеству местных писателей и поэтов уделялись лишь редкие часы факультативов в школе или курс по выбору для филологов. И дело было не только в недоработках образовательных программ. Тогда сборники произведений писателей того или иного края выходили малыми тиражами и, как правило, на русском языке. Ни с литературной, ни с научной точки зрения они не были исследованы, проанализированы.

Первые попытки возрождения литературного краеведения в ЗКО были сделаны уже в эпоху независимости Казахстана, причем лишь в последнее десятилетие. В Западно-Казахстанском государственном университете имени М. Утемисова оно было предложено студентам-филологам в качестве курса по выбору в 2012/13 учебном году. Но уже при разработке учебного плана стало ясно, насколько ничтожны сведения о местных авторах. В связи с неполным охватом материала по краеведению курс был приостановлен.

Нужно было восполнять эти пробелы. Командой ученых был разработан проект «Литературное краеведение: духовное возрождение (творческое наследие писателей Приуралья XX – начала XXI века)», основной целью которого стало исследование произведений поэтов и писателей Приуралья этого периода, их анализ с литературной и научной точек зрения.

– Елбасы Нурсултан Назарбаев в своей программной статье «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания», говоря о возрождении национального самосознания, акцентировал внимание на литературном наследии, в котором объединены язык, национальные традиции и культура, дух и самобытность народа, – говорит научный руководитель проекта, кандидат филологических наук, доцент, декан филологического факультета вуза Зинулла Мутиев. – Богатейшая история литературы Приуралья берет начало

В конце 2020 года увидела свет третья, заключительная часть монографии «Литературное краеведение». Выход трехтомника на казахском языке – результат реализованного западноказахстанскими учеными проекта «Литературное краеведение: духовное возрождение (творческое наследие писателей Приуралья XX – начала XXI века)».

еще с древних времен. У ее истоков – лиро-эпос «Қыз Жібек», поэтические сказания XV–XVII веков, литература ханского периода. В основе проекта «Литературное краеведение: духовное возрождение XX – начала XXI века», реализованного нами при поддержке Министерства образования и науки, лежит сбор и анализ познавательного материала, который пропагандирует развитие национальной художественной литературы, ее исследование с научной точки зрения и передачу нравственных

обзор творческих лабораторий около 50 литераторов края, обозначен их вклад в развитие национальной литературы. Также были отобраны лучшие произведения для ежегодного выпуска хрестоматии «Литературное краеведение: духовное возрождение» и составления программы элективного курса.

Научное сообщество дало высокую оценку проведенным исследованиям, которые открывают большие возможности для изучения литературного наследия родного края.

(выпустил в печать повесть А. С. Пушкина «Капитанская дочка»), публиковавший образцы устной литературы на страницах изданий «Средняя Азия», «Туркестанский курьер», «Киргизская степная газета», «Тургайская газета» Молданияз Бекимов (1882 г. р. – год смерти неизвестен); поэт, писатель, драматург, знаток фольклора, автор нескольких драматических произведений («Сбывшееся проклятие», «Узник очага», «Жертва невежества», «Жертва шариата»), повести «Жертва голодомора»,

ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЛИТЕРАТУРНОГО СЛОВА

ценностей молодому поколению. Наряду с изучением формирования, становления, развития литературного наследия поэтов и писателей XX века Западного края Казахстана пришло время анализа творчества деятелей литературы родного края независимой страны, то есть первых двух десятилетий XXI века. Эти исследования позволят значительно обогатить содержание литературного образования, выведут его на новый, более качественный уровень.

Зинулла Мутиев – литературовед, ученый-педагог, исследователь современной литературы, истории литературной критики, литературного краеведения, национальной лирики, литературы родственных народов, автор более 200 научно-исследовательских, педагогических, методических и публицистических статей, монографий, учебных пособий и программ.

В реализации проекта приняли участие Айдарбек Акбулатов, Жангулим Муханбетова и Алмагул Рахметова. Айдарбек Акбулатов – старший научный сотрудник, доктор PhD, старший преподаватель. В 2007 году защитил магистерскую диссертацию на тему «Проза Кадыра Мырза Али». В 2014–2017 годах – докторант КазНПУ им. Абая. Тема докторской диссертации «Методика преподавания казахских романов XXI века». По теме диссертации прошел стажировку в университете Гази (Турция). Автор около 20 научно-методических статей. Научный сотрудник Жангулим Муханбетова в 2016 году прошла стажировку в Казанском федеральном университете РФ по теме «Методика и методология научного исследования в сфере филологии». Защитила магистерскую диссертацию на тему «Проявления истории нации в разных эпохах в прозе С. Елубая: в контексте литературного процесса». Алмагул Рахметова – младший научный сотрудник, магистрант 2-го курса специальности «казахский язык и литература». В 2017 году прошла научную стажировку в том же Казанском университете по теме «Татарско-казахские литературные отношения в контексте тюркской литературы».

Реализация проекта предусматривала составление списка поэтов и писателей, занимающих определенное место в художественной литературе, для включения в книгу «Литературное краеведение», систематизация их произведений, напечатанных в разные годы, формирование картотеки, поиск по страницам периодической печати произведений поэтов и писателей, сочинения которых не были опубликованы при жизни, сбор их рукописей, сведений, касающихся их места рождения и жизни, семьи, творчества.

Итогом трехлетней работы в отечественных и зарубежных научно-исследовательских центрах стали три монографических труда. В них сделан

Сегодня ученые продолжают эту работу, значительно расширив ареал своих исследований.

– Проект «Поэтика современной казахской литературы: традиции и новаторство (на основе творчества поэтов и писателей Западно-Казахстанского региона)», над которым мы сейчас работаем, является закономерным продолжением предыдущего. Однако он охватывает уже 4 области Западного региона Казахстана – Актобинскую, Атыраускую, Мангистаускую и Западно-Казахстанскую. Если в первом проекте мы изучали творчество 44 поэтов и писателей, то настоящим исследованием будут охвачены произведения еще 42 писателей, не изученных ранее, – говорит руководитель проекта. – Вне поля зрения исследователей истории литературы начала XX века осталось творчество деятелей движения «Алаш». Среди них учитель-собирающий сокровищницы устной литературы Ахмет Губайдолла (1873–1951); историк, юрист, общественный деятель, выпускник Каирского университета, исследовавший и переведший прекрасный древний лиро-эпический дастан «Гульжихан» Габдулгазиз Мусагалиев (1880–1933); один из первых казахских офицеров, ученый-этнограф, исследователь фольклора, переводчик

сборника рассказов «Поход атаманов», одним из первых вступивший в Союз писателей Казахстана Рахметжан Малабаев (1884–1961); ученый, исследователь, просветитель, государственный деятель, автор книги «Отрывок из неоконченного романа», пьес «Среди молодежи», «Азамат», один из основателей национальной литературоведческой науки Нугыман Манаев (1894–1942) и другие. Нам еще предстоит всесторонне изучить их литературное наследие. Это одна из целей данного научного проекта.

Наталья ПОРТНЯГИНА
Источник: kazpravda.kz

Автору на издание книги

Уважаемые преподаватели, сотрудники, магистранты!
Научная библиотека предлагает список издательств по изданию вашей книги и приглашает Вас к взаимовыгодному сотрудничеству!

Издательство «N-PRESS» выполняет для Вас полный цикл работ по изданию Вашей книги: консультации по содержанию и оформлению будущей книги, подбор оптимального формата, корректуру и редактирование готовой рукописи, профессиональную верстку и оригинальный дизайн, присвоение номера ISBN, печать в типографии и доставка готовой продукции. Также создают электронные учебники для наших студентов! Мы создадим Вашу книгу с нуля «под ключ»! – главный девиз издательства.

Контактный номер: 8707-821-56-43 Баян, почта; nupress@mail.ru

Издательство «Бастау» ждет Ваших предложений. Издание книг осуществляется на русском, казахском, английском языках (на английский язык возможен перевод издательства). Заявки принимаются на электронный адрес bastau-2007@mail.ru в форме короткого резюме. Желательно указать название книги и дать краткую аннотацию по ее содержанию. Контактные телефоны: 87272794953, сот +77012288160, +770562569.

Издательский дом «Альманах» предлагает Вам заключать авторские и/или лицензионные договоры на учебную литературу, а типография «Нур-Принт» – полиграфические услуги, печать книг малыми тиражами от 1 экземпляра, печать книг «по требованию» (book on demand). Контактные телефоны: 87273082546, +77471443170.

Издательский дом «Қазақ университеті» приглашает Вас к сотрудничеству по изданию академических трудов! Издательство выпускает Ваши книги бесплатно, Вы получаете 10 авторских экземпляров книги бесплатно и авторский гонорар от продаж. Издательство может издать Вашу книгу зарубежом. Более подробную информацию вы получите по тел: 87273773411.

Издательство «Эверо» заключает договор с автором на издание книги на 3 года с передачей исключительного права на издание данных произведений в течение этого срока. Далее договор может быть пролонгирован на более длительный период. Издательство в течение календарного года издает и распространяет произведения, и в первой декаде последующего года производится выплата авторского гонорара в размере 10% от произведенных продаж за истекший год. Контактный телефон: +77073859747 Аида или по электронной почте evero08@mail.ru.

Научная библиотека ЗКУ им. М.Утемисова

Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті – Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев «Болашаққа бағдар: Рухани жаңғыру» атты мақаласында бізге инженерлер мен дәрігерлер ғана емес, қазіргі заманды және болашақты терең түсінетін білікті гуманитарлық сала мамандары да ауадай қажет екенін айтты. Тарих пен саясаттану, әлеуметтану мен философия, психология, педагогика, экономика, мәдениеттану және филология ғылымдары бойынша студенттерге заманға лайық білім беруге қажетті жағдай жасауды тапсырған болатын.

Осы міндетті іске асыруға мүмкіндік беретін негізгі тетік ретінде «Жаңа гуманитарлық білім. Қазақ тіліндегі 100 жаңа оқулық» жобасы қолға алынды.

Аталған жоба аясында бірнеше жылда гуманитарлық білімнің барлық бағыттары бойынша әлемдегі ең үздік деген университет оқулықтары түрлі тілдерден қазақ тіліне аударылып, біздің студенттерге дүние жүзіндегі таңдаулы үлгілердің негізінде білім алуға мүмкіндік берілді.

2018 жылы «Жаңа гуманитарлық білім. Қазақ тіліндегі 100 жаңа оқулық» жобасы қазақ тіліне аударылған 18 оқулықты он мың дана тиражбен басып шығарып, Қазақстанның ірі жоғары оқу орындары мен кітапханаларына тарату жұмысы басталады. Соның дәлелі, аталған жылы университетімізге алғашқы 17 кітаптың 1504 данасы келіп түсті. Олар философия, әлеуметтану, психология, тіл білімі, экономика, менеджмент, дінтану, антропология, журналистика.

ӘЛЕМНІҢ ҮЗДІК

2020 жылы аталған жоба бойынша 53 жаңа оқулық аударылып, Ғылыми кітапхана қорына 5680 дана түседі. Оқулықтардың жаңа топтамасы кинотану, театртану, өнер, этика, эстетика, медиа, тарих, микро және макро экономика мен бизнес, жеке қаражат, менеджмент, саясаттану, демография, этнология, әлеуметтану, философия, сондай-ақ, азаматтық іс-жүргізу құқығы мен интеллектуалдық меншік құқығы, педагогика және статистика секілді салаларды қамтыды.

Кітап қоры кинотану, сценарий жазу, театртану, музыка тарихы мен өнертану бағытындағы оқулықтарға толықтырылды. Атап айтсақ, француз философы Жил Делөздің «Кино 1. Қозғалыс-бейне» және «Кино 2. Уақыт-бейне» атты екі томдық оқулығы, «Киносценарий. Сценарий жазу негіздері», С. Фрейлихтің «Кино теориясы: Эйзенштейннен Тарковскийге дейін» еңбегі, Д.Бордуэлл бастаған авторлардың қырық жылдық ізденісінен туған «Кино өнеріне кіріспе» туындысы, сондай-ақ, Томас Эльзесер мен Мальте Хагенердің «Кино теориясы. Сезім тұрғысынан кіріспе» деп аталатын еңбегі.

Музыкатану бағытында Кембридж университетінің баспасы дайындаған «Музыка тарихы» деп аталатын екі томдық жинақ қайта өрлеу кезеңінен постмодернге дейінгі музыка тарихын жан-жақты қарастырып, түрлі халықтардың музыка тарихынан хабар береді. Ал кейінгі жылдары жеке гуманитарлық пәнге айналған Кристофер Балмның «Театртану» оқулығы театр өнерін түрлі мәдени және тарихи астар арқылы түсіндіруге арналады. Театрдың аса күрделі табиғаты мен оны түрлі көзқараста зерттеу мүмкіндігін көрсетуге ден қойылған.

Белгілі ғалым, жазушы, ұзақ жылдар Ресей ғылым академиясы Әлем әдебиеті институтының теория бөлімін меңгерген Юрий Боровтің «Эстетика» еңбегі заманауи эстетиканың негізгі мәселелерін жан-жақты талдайды. Медиаға арналған мәтін жазу қағидаларымен таныстыратын «Телевизия, радио және жаңа медиаға мәтін жазу» оқулығы да алғаш рет қазақ тіліне аударылды. Бұл еңбек оқырманға телевизия, радиомен қоса, онлайн медиаға мәтін жазудың өзіндік тәртібі мен ережелерін қарапайым әрі жүйелі түрде түсіндіреді.

Тарихи білім саласы бойынша бірқатар үздік еңбектер қамтылды. Тарихи білімнің кәсіптену процесін кешенді түрде зерттеген «Тарих білімінің тарихы», тарихи-антропологиялық бағыттағы ізденістерді топтастырған «Тарихи антропология», әлемнің этностық бет-бейнесімен таныстыратын «Тарихи этнология», «Тарихи білім: пәні және зерттеу әдістері» оқулықтары жарық көріп, оқырмандарымызды қуантты.

Заң және құқықтану салаларын қамтитын бірқатар маңызды оқу құралдары да бар. Танымал ағылшын заңгері, құқықтанушы Нил Эндрюстің 2 томнан тұратын «Азаматтық іс-жүргізу:

Сот өндірісі», «Азаматтық іс-жүргізу: Медиация және арбитраж» оқу құралдары, ағылшын келісімшарт құқығы тақырыбына арналған «Келісімшарт ережелері» атты оқулығы азаматтық іс жүргізу, медиация, арбитраж, ағылшын келісімшарт құқығы туралы жан-жақты ақпарат береді. Оксфорд университеті баспасынан шыққан 3 томдық «Интеллектуалдық меншік құқығы» оқу құралы авторлық құқық, патент, тауар белгісі тақырыптарына шолу жасайды. Бұл – зияткерлік меншікті қорғау тәртібі мен қазіргі халықаралық тәжірибеге арналған қазақ тіліндегі тұңғыш кешенді оқу құралы.

Жаһандық мәселелердің этикалық негізін танып-білуге қызыққан оқырманға арналған «Этика теориясы мен қазіргі мәселелері» оқулығының 9-басылымы, танымал философ ғалым Джонатан Уолфтың «Саясат философиясына кіріспе», Оксфорд баспасынан шыққан «Әлемдік саясаттың жаһандануы: халықаралық қатынастарға кіріспе», «Мемлекеттік саясат», «Саясаттану» туындыларында айта кеткен жөн.

Аударылған еңбектердің ішінде өте жылдам өзгеріп жатқан білім саласының соңғы жаңалықтарымен таныстыратын «Білім берудегі зерттеулер», бұған дейін қазақ тіліне аударыла қоймаған

How to be successful

With the purpose of strengthening inter-university relations in the conditions of distance education, a "Zoom" conference between West Kazakhstan University named after M.Utemisov and Al-Farabi Kazakh National University was held. Our group took part in this conference, discussing a very relevant topic for our lives, related to achieving success and becoming a successful person.

Students of both universities spoke about their vision of success, and the examples were taken from the works and lives of great Kazakh writers and philosophers. During the conference, we found out that the definition of "success" can be different.

For example, Al-Farabi State University students told us the advice given by their parents. It also shows how important the family support can be in achieving success! For example, when asked about success, student named Kalamkas Esim recalled what her mother told her about achieving success, which was hard work and perseverance. When asked the same question, Arailym Torgelowa emphasized the importance of setting right goals, that advice was given to her by her aunt. Accoum Baitullah, another student of Al-Farabi State University recalled her mother's advice: "Have a dream, focus on it and make the dream come true, while you live". In Carl Zhansaya's vision, hard work, creativity and humility were the first and foremost to achieve success, her own father reached his enormous success thanks to those qualities which reflected in her life. She recalled what her father always told her at all times... "Don't be afraid and never give up!"

As we see our parents always teach us to realize our potential and to overcome all difficulties on the path of life.

In order to understand the definition of "success", both parties talked about the greatest son of the Kazakh nation who touched upon such an important and vital topic. That was Abai and his enlightening thoughts about success.

As an illustrative example of his high ideas in terms of reaching success, Abai's Moral Code "Adam Bol" - "Be human" was cited, where Abai wrote:

"Be hardworking and diligent. Do not await the good from heaven, seek the good in work and labor."

Abai also expressed the role of science and knowledge in his Code:

"Strive for knowledge, for science.

One must love science as a mother loves her own child.

Then science will answer you in reciprocity.

Learn to become a Human being, to become useful to your people.

Knowledge is a wealth that cannot be plundered."

This code was written by Abai as a guide to success for the Kazakh people.

Such expressions of Abai had a strong impact on our worldview as a whole.

At the conference, participants had the opportunity to hear the edification words of the great Abai.

For example, in his edification words, Abai wrote: "Only intelligence, science, will, conscience and labor elevate man. Only a fool can think that one can elevate oneself otherwise."

As "wrathful judge", he tirelessly condemned social vices, iniquity and injustice in Kazakh society and bitterly complained about age-old backwardness and ignorance, discord in our society, leading, in the poet's opinion, to the degradation of people.

Philosophical and poetic messages of Abai were aimed at pushing the Kazakh people to a deeper knowledge of the world and enlightenment of themselves and the young generation.

Many of his ideas in the "Edification" were related to Abai's thoughts and moral admonitions about education, knowledge and upbringing. This was the most important theme for the poet. He spoke about backwardness of Kazakh people in economic life, in education, in science and culture. Abai blamed the ignorance of the Kazakhs, for it was because of their ignorance and laziness that they worshipped and kowtowed in front of tsarist officials and volost rulers.

Abai criticized those parents who, having the opportunity

to teach children, did not teach them at all or taught them in the wrong way. "I have not yet met a man, who he had grown rich by means of low tricks, would have found a worthy use for his wealth". Abai strongly believes, that "without science there is no option for a better world".

Development of positive human qualities in children is also associated with education and science in Abai's fabulous "Edification". It is noteworthy that the last "Forty-fifth word" ends with the words: "The one who has more knowledge, love, justice, is the wise man, the scientist, he possesses the world".

Thinking about the future of the nation, Abai places all his hopes on the children. He wrote in "The Forty-First Word": "We need to create schools. It is necessary that the people provide funds for these schools and everyone should have the right to learn there, including girls. And then, when the youth grows up, and the aged fathers will no longer interfere in the affairs and conversations of the youth, maybe then the Kazakhs will improve".

These ideas of the past, whose author was born 175 years ago, still influence the present, because the real success cannot be achieved without tireless work, education and humanity.

Thanks to this conference, which was held in English, we were able to exchange various opinions with each other, showing our point of view on the topic of success and its importance in our lives. Each student expressed his own unique opinion in English, touching upon many fields. After the conference, we were left with different thoughts and concepts regarding success that we never thought of... But knowledge and hard-work shall always be the main part of our success in every aspect of our lives.

The event was also aimed at developing spontaneous speech. Speaking is an extremely multidimensional and complex phenomenon that serves as a means of communication. Therefore, another goal of this conference was to give each student self-confidence when speaking English, expressing his thoughts and opinions freely and openly. After all, speaking in English creates a pleasant feeling, because when we speak English, we feel strength, self-respect and self-confidence. Knowing that you are able to explain yourself in a language spoken by 25% of the population can not but make you happy.

We sincerely believe and hope that our youth will take Abai's "Edification Words" in their hands and follow his advice and wisdom, for he wrote his advise and works with purpose and hope for the future, and that future he saw in us. We strongly believe that it is a sacred duty of every young person to comprehend their thoughts and motivations, for only thus can we become the brightest example of the successful future our people deserve.

Alisher TLESSOV,
Assel TALAPOVA,
The students of FL-35

Внимание!!!

Западно-Казахстанский университет имени М.Утемисова объявляет о наборе слушателей для прохождения курсов педагогической переподготовки лиц с профессиональным образованием, не имеющих педагогического образования, впервые приступающим к профессиональной деятельности педагога по соответствующему профилю.

Набор слушателей осуществляется на следующие образовательные программы:

1. Биология.
2. География.
3. Педагогика и методика начального обучения.
4. Дошкольное обучение и воспитание.
5. Русский язык и литература в школах с нерусским языком обучения.
6. История.
7. Физическая культура и спорт.
8. Художественный труд и дизайн в школе.

Лицам, поступающим на курсы, необходимо представить в приемную комиссию следующие документы:

- 1) заявление на имя руководителя вуза, написанное в произвольной форме;
- 2) копию документа, удостоверяющего личность;
- 3) копию документа об образовании;
- 4) шесть фотографий размером 3x4 сантиметра;
- 5) медицинскую справку формы 086-У, утвержденной приказом и.о. Министра здравоохранения Республики Казахстан от 23 ноября 2010 года №907 (Зарегистрирован в Министерстве юстиции Республики Казахстан 21 декабря 2010 года за №6697);
- 6) один из следующих документов:

- о техническом и профессиональном, послесреднем образовании, с результатами обучения в соответствии с 5-м уровнем профессионального стандарта педагога, утвержденного приказом Министра труда и социальной защиты населения Республики Казахстан от 30 мая 2019 года № 292 (Зарегистрирован в Министерстве юстиции Республики Казахстан 31 мая 2019 года № 18764) (далее – Профессиональный стандарт педагога);

- о высшем образовании, с результатами обучения в соответствии с 6-ым уровнем Профессионального стандарта педагога;

- о послевузовском образовании с результатами обучения в соответствии с 7-м уровнем Профессионального стандарта педагога.

Вместе с копиями документов, указанных в настоящем пункте, предоставляются их оригиналы для сверки. После проведения сверки оригиналы возвращаются.

При предоставлении неполного перечня документов, указанных в настоящем пункте, секретарь приемной комиссии возвращает документы.

Прием документов осуществляется до 10 марта 2021 года по адресу: г. Уральск, пр. Н.Назарбаева, 162 (учебный корпус № 1), кабинет 414.

Курсы будут проводиться по мере формирования групп по соответствующей образовательной программе и языку обучения.

Дополнительную информацию можно получить у руководителя Центра повышения квалификации Телагисовой Дарины Шаумуратовны по телефону: 8(7112)51-07-52 или по адресу: г. Уральск, ул. Студенческая, 1, кабинет 211.

Қашықтан оқыту — заман талабы

Өлемдегі пандемия салдарына байланысты, еліміздегі төтенше жағдайдың орнауынан барлық ЖОО –ның қашықтан оқытуға көшкендігі мәлім. Бұл өз кезегінде студенттердің бойында оқу процесіне қатысты қорқыныш туғызды. Студенттерді мазалаған сұрақтар көбейді, оның бірі - өздерінің әрі қарай бағалануы болатын. Осыған орай, субъективті бағалау орнамасын деген мақсатта мен олардың қызығушылықтарын басшылыққа ала отырып, оның тиімді жолын издестірдім. Осы орайда студент-жастарға

тез әсер етуші «Instagram» прақшасын қолдандым. Тікелей эфирде дәріс өткізуге мүмкіндік алдым. Оқытудың мақсаты өлшемдер арқылы анықталатыны белгілі, көп жағдайда білім алушылардан көрген өнімге ғана баға беріліп жатады. Қазіргі жағдайды талдап өтсем, уақытылы онлайн режимде сабаққа қосылуын, білім беру платформаларына тапсырманы уақытылы жүктеу және тағыда басқа қосымша тапсырмаларды орындау. Осы тұста педагог-психолог ретінде айтарым - білім алушылардың, менің жағдайымда студенттердің сол әрекетке дейінгі қадамға көңіл бөлгені абзал. Дәстүрлі оқыту жағдайында күнделікті оқытушымен қарым-қатынасқа үйренген көптеген студенттердің бейімделу кезеңі әлі де жалғасып жүріп жатыр десем болады. Қиыншылықтарға қарамастан студенттермен қашықтан оқытуға көшпес бұрын жүргізіп жүрген шығармашылық жұмыстар өзінің жалғасын тапты.

Биылғы жылдан бастап ZOOM платформасын пайдалану уақытының ешбір кедергісіз, шексіз болуы студенттермен толық жоспарлы сабақтың өнбойында түрлі әдіс-тәсілдерді қолданып өткізуге мүмкіндік беріп отыр. Сонымен бірге студенттер үшін дәріс, семинар сабақтарын қосалқы параллель Telegram мессенджерін қолдану арқылы өткіземін.

Ләззат МАДЕНОВА,

Мектепке дейінгі және бастауышта білім беру кафедрасының аға оқытушысы, магистрі

Адалдықты дәріптеді

10-12 ақпан күндері тарих, экономика және құқық факультетінде жалпыреспубликалық «Адалдық сағаты» акциясы ұйымдастырылды.

Шара барысында Чудрова В.У., Усенко М.С., Янтурзина З.Ю., Черемухина О.В., Досжанов Қ.М., Құспанова А.Ж. сынды оқытушылар жастарда жемқорлыққа қарсы сана-сезімді қалыптастыру және дамыту, өскелең ұрпақтың санасында парасаттылық пен адалдықты қалыптастыру, жоғары патриоттық рух, шешім қабылдаудағы сенімділік, тәртіп, даналық қасиеттері де табылғандығы туралы айтты. Шараға факультетіміздің 1-3-курс студенттері қатысты.

«Адалдық сағаты» өтті

Жақында педагогика факультетінің 1-курс студенттеріне «Адалдық сағаты» іс-шарасы өтті.

Жастарды сыбайлас жемқорлыққа қарсы сана сезімді қалыптастыру және дамыту, адал табыс табуы насихаттау деп белгіленіп, өскелең ұрпақтың санасында парасаттылық пен адалдық қағидаттарын қалыптастыру негізге алынды.

Шараға «Ақжайық - адалдық алаңы» жобалық кеңсесінің менеджері, университетіміздің 4-курс студенті Мукашев Серік қатысып, студенттерімізге жемқорлықтың алдын алу және болдырмау жолдарын түсіндірді.

Шәкәрім өсиеті - адалдық айнасы

11 ақпан күні «Шәкәрім өсиеті-адалдық айнасы» тақырыбында Жалпы Республикалық бірыңғай «Адалдық сағаты» іс-шарасы өтті.

Шараға информатика кафедрасының студенттері белсене қатысты. Ең алдымен магистр-оқытушы Мерует Нұрғалиқызы сөз сөйлеп, сөз кезегін ИС тобының студенттері Кулымбай Лаура мен Қайырлы Нұржанға берді. Олар Ш.Құдайбердіұлына арнап шағын баяндама оқыды. Одан кейін оның шығармашылықтары жөнінде айтылып, И-11 тобының студенттері Сағидолла Туғанай мен Жарқынай, ИС-11 тобының студенті Утепбергенова Гүлжауар адалдық туралы өлеңдерін оқыды. «Адалдық өтемі» бейнеролигін ИС-11 тобының

студенті Қобланова Амина талдап берді. «Адалдық кодексін» Втипо-11 тобының студенті Темір Жасұлан мен И-11 тобының студенті Зарина «Академиялық адалдық сақтау ережесін» айтып берді. Түгелбай Нұрзада мен Сәрсен Жандос адалдық жайында нақыл сөздер айтып, оны талдап, түсіндіріп шықты. Студенттер жеке пікірлерін білдіріп шараны қорытындылады.

Гүлжауар УТЕПБЕРГЕНОВА,
ИС-11 тобының студенті

Студенттерге арналған дәріс оқылды

11 ақпан - Ғылымдағы әйелдер мен қыздардың халықаралық күні. Осыған орай 15 ақпан күні әртүрлі мамандықты меңгеріп жатқан 2-курс студенттеріне Педагогика пәні бойынша педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Қазақстан педагогика ғылымдары академиясының (АПН) академигі, «2012 жылдың жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атағының иегері, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Әлеуметтік педагогика және өзін-өзі тану кафедрасының профессоры Кадиша Кадыровна Шалғынбаевамен бірлесіп дәріс ұйымдастырдым. Дәріс барысы «Екеуара дәріс» түрінде жалғасып, Кадиша Кадыровна өзінің ғылыми жолымен таныстырып өтті.

Педагогикалық мамандықты меңгеру жолындағы болашақ мамандар үшін бұл дәріс сағатының тәрбиелік мәні өте зор болды. Студенттер дәріске белсене араласа отырып, ғылымды игерудің мән-мағынасын терең түсінуге мүмкіншілік алды. Өзімнің атымнан осындай толық кедергісіз, алысты жақындатуға ы.Алтынсариннің «Өнер, білім бар жұрттар» деген өлең жолдарында жазылғандай қазір көзді ашып- жұмғанша,

жылдам, жедел байланысты орнату мақсатында осы шексіз ZOOM платформасын қолдануға жағдай туғызып отырған М.Өтемісов атындағы университет ректоры Нұрлан Серғалиевке педагог ретінде, осы жолды саналы таңдап келген маман ретінде, студенттеріммен елдегі орын алған жағдайға қарамастан күнделікті бірге жұмыстанып отырғаным үшін алғысымды білдіремін.

Ләззат МАДЕНОВА,
Мектепте дейінгі және бастауышта білім беру кафедрасының аға оқытушы, магистрі

«Цифровизация в сфере физической культуры и спорта. Состояние и перспективы»

Кафедра физической культуры ФГБОУ ВО Оренбургского государственного медицинского университета в онлайн-формате провела Международную студенческую теоретическую конференцию на тему «Цифровизация в сфере физической культуры и спорта. Состояние и перспективы», в которой участвовали студенты вузов Казахстана, России (Оренбург, Краснодар), Германии.

Студентка 2 курса Дукес Актоты специальности «международные отношения» факультета истории, экономики и права Западно-Казахстанского университета им. Махамбета Утемисова приняла участие в этой конференции с научным проектом «Мониторинг индивидуальной двигательной активности на спортивных и подвижных играх в вузе» под руководством заведующей кафедрой физического воспитания, старшего преподавателя Демченко Л.В.

В ходе конференции были затронуты разнообразные интересные практические аспекты физической культуры, спорта, оздоровительных и спортивных технологий. Анализировались современные тенденции развития международного студенческого спортивного движения, была создана благоприятная атмосфера дружбы и взаимопонимания, которая способствовала плодотворному обмену информацией, сопровождающейся дискуссиями.

Участники конференции презентованы сертификатами. Итоги научных работ будут опубликованы в сборнике материалов конференции.

Жатақхана – жанға жайлы тәтті үйің

8 ақпан күні тарих, экономика және құқық факультетінің тәрбие ісі жөніндегі декан орынбасары Н.Н.Майманованың ұйымдастыруымен №3 жатақханада «Жатақхана өмірі» атты пікір алмасу шарасы өтті. Шараға №3 жатақханада тұратын студенттер мен факультеттің оқытушы-кураторлары қатысты.

Өміріміздің бал шағы - студенттік өмір болса, студенттік өмірдің қызығы – жатақхана. Ата-анамыздың үнемі айтып отыратын қызықты хикаялары да осы жатақхана қабырғасында өткен еді. Мұны жатақхана өмірінің дәмін татқан кез келген студент дәлелдеп бере алады.

Осы себептен де, кезекті шарамызды жатақхана тақырыбына арнадық. Студенттік өмірдің қызығы мен шыжығы, қуанышы мен реніші жатақханада өтетіндігі белгілі. Сондықтан жатақханада тұрып жатқан студенттердің тәртіп сақтауы, тынығуы, сабаққа дайындалуы туралы мәселелер қозғалды.

«Жатақхана өмірі» атты шара «Сұрақ бізден, жауап сізден» деп аталатын сергіту ойынан басталды. Шараға тәрбие бөлімінің жетекшісі Ж.Е.Ешимова, №3 жатақхана коменданты А.Е.Гумарова, студенттік ректор Меңдешұлы Жандос қатысып, ой-пікірлерімен бөлісті.

Г.ТЫНЫШБАЕВА,
Рег-31 тобының студенті

Статья Президента РК Касым-Жомарта Токаева «Независимость дороже всего», опубликованная в газете «Егемен Қазақстан» 5 января 2021 года, посвящена 30-летию независимости Казахстана.

Независимость Казахстана началась со встречи лидеров трех республик: России - Б.Ельцина, Украины - Л.Кравчука и Беларуси - С.Шушкевича, подписавших Беловежское соглашение о денонсации союзного договора 1922 г. Фактически тем самым был юридически оформлен распад СССР.

10 декабря 1991 г. Верховный Совет принял решение о переименовании Казахской ССР в Республику Казахстан, а 16 декабря 1991 г. Верховный Совет провозгласил государственную независимость Республики Казахстан Постановлением Верховного Совета Республики Казахстан №1008-ХІІ о принятии конституционного закона «О государственной независимости Республики Казахстан».

Конституционный Закон однозначно закрепил, что Республика Казахстан отныне строит свои взаимоотношения со всеми государствами на принципах международного права, как и подобает независимому государству. Впервые было установлено единое казахстанское гражданство. Узаконивалось многообразие форм собственности, принцип разделения государственной власти на законодательную, исполнительную и судебную, закреплялся курс государства на самостоятельную экономическую систему со своей финансово-кредитной, налоговой и таможенной политикой.

В своей статье глава государства перечислил основные вехи становления и развития страны за три десятилетия, а также определил задачи на будущее.

К.-Ж. Токаев пишет: «В этом году исполняется 30 лет нашей независимости. Это важная дата в укреплении возрожденной казахской государственности, свободы, к которой стремились наши предки». По словам Президента, 30 лет независимости можно разделить по своей роли на три десятилетия.

«Я бы назвал первое десятилетие независимости периодом закладки основ нового Казахстана. В то время под руководством Елбасы были созданы символы нашего государства и сформирована система власти», - пишет К.-Ж. Токаев. Был учрежден 2-хпалатный Парламент, создана судебная система, объявлена новая столица. Появились Вооруженные силы, Республиканская гвардия, Пограничные войска и Военно-морской флот. Существовавшая система экономики радикально преобразована, сегодня мы живем в стране с развивающейся рыночной экономикой, способной интегрироваться в мировую экономическую систему. В обращение была введена национальная валюта – тенге. Был принят наш главный закон - Конституция.

Второе десятилетие К.-Ж.Токаев назвал периодом расширения потребностей казахского народа. «За эти годы позиции нашего государства укрепились, наш экономический потенциал вырос. Мы определили и законодательно установили все наши сухопутные границы. Мы реализовали программу «Мәдени мұра» и провели инвентаризацию нашей истории. Мы инициировали съезды лидеров мировых и традиционных религий, саммиты Организации по безопасности и сотрудничеству в Европе, Совещание по взаимодействию и мерам доверия в Азии и ряд других важных международных проектов. Мы привлекли в нашу страну значительные иностранные инвестиции. Наша столица, выросшая на берегу Ишима, стала нашей национальной идеей. Запущены крупные инфраструктурные проекты, такие как международный коридор Западная Европа – Западный Китай. Беспрецедентными темпами развивается и жилищное строительство», - говорится в статье.

По словам Президента, за третье десятилетие Казахстан вырос и стал гордым государством. «Наконец-то мы решили пограничный вопрос. Мы приняли стратегию «Казахстан – 2050» и планируем войти в тридцатку развитых стран. По каждому направлению были реализованы масштабные программы «Форсированное индустриально-инновационное развитие», «Нурлы жол», «100 конкретных шагов». Наряду с политическими и экономическими реформами мы сосредоточились на духовном обновлении», - говорится в статье.

«Задача предстоящего четвертого десятилетия – стать могучей страной изрелой нацией. Попутно нам необходимо продолжить процесс политических и экономических реформ и модернизации сознания, сформировать новую идентичность нации, адаптированную к современным требованиям», - отметил Президент.

За годы независимости в Казахстане успешно проведены две модернизации. Первая модернизация осуществила переход от плановой экономики к рыночной. В ходе второй модернизации Казахстан вышел на траекторию устойчивого экономического роста, сформировал систему государственных институтов и средний класс, заметно улучшил качество жизни своих граждан, построил новую столицу, своей сбалансированной и ответственной внешней политикой укрепил свой международный

НЕЗАВИСИМОСТЬ КАЗАХСТАНА: ИСТОРИЯ И СОВРЕМЕННОСТЬ

авторитет, доказал свое право на региональное лидерство.

С начала 2017 года в Казахстане реализуется третья модернизация, задачи которой были поставлены Президентом Назарбаевым в Послании народу «Третья модернизация Казахстана: глобальная конкурентоспособность» от 31 января 2017 года. Она проводится на базе Плана нации «100 конкретных шагов» по реализации Пяти институциональных реформ. Президент назвал пять основных приоритетов модернизации (ускоренная технологическая модернизация экономики, кардинальное улучшение и расширение бизнес-среды, макрорезультативная стабильность, улучшение качества человеческого капитала, институциональные преобразования, безопасность и борьба с коррупцией), призванных обеспечить темпы роста экономики выше среднемировых и устойчивое продвижение в число 30 передовых стран.

С момента обретения Казахстаном суверенитета в стране создано 1250 новых предприятий и более 300 тысяч рабочих мест. Более 100 стран являются потребителями казахстанской продукции. За последние годы освоено производство более 500 видов изделий, экспортировано около 50 новых товаров. Государственная программа индустриально-инновационного развития, запущенная в 2009 году, постепенно меняет всю структуру казахстанской экономики. Утверждена Национальная инвестиционная стратегия на 2018-2022 годы.

К.-Ж. Токаев добавил, что всех этих успехов удалось достичь благодаря руководству Елбасы, мудрости нашего народа, единству и солидарности, трудолюбию наших соотечественников.

За годы независимости Казахстан установил дипломатические отношения со 180 государствами мира, председательствовал в таких авторитетных международных организациях как ОБСЕ, ОИС, ЕАЭС, ШОС, СНГ, ОДКБ, СВМДА и Тюркском совете. Казахстан

является лидером в мировом антиядерном процессе, начиная с общественного движения «Невада-Семипалатинск», которое координировало свою работу с решениями Первого Президента. Благодаря инициативам Казахстана стало возможным принятие Генеральной Ассамблеей ООН Всеобщей декларации построения мира, свободного от ядерного оружия. Казахстану удалось инициировать проведение Саммита Организации по безопасности и сотрудничеству в Европе после более чем десятилетнего перерыва. Большим достижением Казахстана являются успехи страны на международной арене, в том числе инициативы в сфере Евразийской экономической интеграции, региональное экономическое и политическое лидерство. Установление взаимовыгодных отношений с наиболее важными для Казахстана государствами - с Российской Федерацией, с Китайской Народной Республикой, обладающими огромным потенциалом, с США и странами Европейского союза, обладающими всеми научными и техническими достижениями - будут способствовать ускорению экономического развития Казахстана. Казахстан привлек за годы независимости более 70% иностранных инвестиций из общего притока в Центральную Азию. Наиболее крупными инвесторами являются Нидерланды, США, Швейцария, Франция,

Великобритания, Россия, Италия, Япония, Бельгия и Канада.

Президент страны всегда подчеркивает преемственность политического курса страны. Эволюционное, а не революционное развитие Казахстана является одним из основных направлений модернизации сознания как общества в целом, так и каждого казахстанца. В своей статье «Независимость дороже всего» Президент страны предлагает постепенное реформирование всей политической системы страны начиная с низов, с местного самоуправления низовых территориальных единиц. «Политические реформы - дело не одного дня и даже не одного года, однако затягивать их тоже нельзя... Власть должна всегда чувствовать свою ответственность перед народом. Мы переходим к выборности сельских акимов, которая позволит укрепить систему местного самоуправления, начиная с низового уровня. После этого будем проводить выборы районных акимов. Если новая система покажет свою эффективность, перейдем к выборам акимов следующего уровня», - написал Токаев.

По убеждению Президента страны, наши взгляды и мысли должны быть различными, но все должно переплетаться с национальными ценностями. А это означает, что какими бы не были наши взгляды, они не должны негативно влиять на нашу Независимость. Независимость должна стать сакральным понятием для каждого казахстанца, вне зависимости от этнической принадлежности и религиозных убеждений, это священное завещание предков и наш долг перед потомками.

К.М. Науанова,

к. филос. н., доцент кафедры всемирной истории и социально-политических дисциплин

Г.Н. Есеева,

ст. препод. кафедры всемирной истории и социально-политических дисциплин

Санана сілкініс берген

Жыл басында Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» атты бағдарламалық мақаласы жарық көргені баршамызға аян. Ауқымы кең төрт бөлімнен тұратын мақалада еліміздің жүріп өткен жолы, бүгінгі және болашағы сараланған.

«Бағдар мен белес» бөлімінде осы күнге дейін атқарылған істер жүйеленіп айтылса, «Таным мен тағылым» атты екінші бөлімде тарихымыз, тарихи тұлғаларымыз бен «Мәдени мұрамыз» жіктеліп, оны ұрпақтан-ұрпаққа жеткізу, сақтау жолдары көрсетілген. «Қоғам мен құндылық» бөлімінде елдігіміздің айғағы саналатын басты құндылықтарымызға тоқталған.

Қазіргі таңда елімізде жер мәселесі үлкен алаңдатушылық туғызып отыр. Бұл тұрғыда, көпшілік көкейінде үміт пен үрейдің қатар жүргені анық. Мемлекет басшысының «Жерге байланысты бәріміз айқын білетін және бұлжымайтын ақиқат – қазақтың жері ешбір шетелдіктің меншігіне берілмейді, ешқашан

сатылмайды. Осыны әр азаматымыз санасына берік сіңіруі қажет» - деп қадап айтуы сол үрейді сөйлітіп, сенімімізді арттырды десек болады. Жерімізді көздің қарашығындай сақтауға үлес қосуға үндеді. Расында, жеріміз – біздің баға жетпес байлығымыз, болашағымыздың кепілі. «Елімізден құт-береке қашпасын деп, жеріміздің шетін жау баспасын деп найзаға үкі таққан елміз» - деген Қазбек бидің өсиетін ұстанған ұрпақ қашанда ұлтарақтай жерін қорғауды азаматтық борышы санайды.

Сонымен қатар, Қасым-Жомарт Тоқаев ана тіліміздің мәртебесін көтеруде немқұрайлылыққа салынбауға шақырды. Барша қазақстандықтарға, оның ішінде қазақ тілін жетік меңгермегендерге үндеу тастады. Тіліміздің мәртебесін көтеру баршамызға ортақ әрі бірлесіп атқаратын іс. Біз алдыңғы буыннан үлгі-өнеге алсақ, келер ұрпақ бізден үлгі алады. Сондықтан, біз, жастар бұл мәселеде белсенді болуымыз қажет деп есептеймін.

Мақаланың «Ұлағат пен ұстаным» аталған соңғы бөлімінде азаматтық қоғамды дамытудың жан-жақты жолдары қарастырылған. Білімге, кәсіп игеруге баса мән беріліп, жаңа технологияларды қолдануда әрдайым жаңашылдық таныту қажеттігі көтерілген.

Өз басым мақаладан үлкен ой түйдім, болашаққа деген сенімім артты. Бұл біздің санамызға сілкініс жасаған маңызы зор құжат болды деп ойлаймын. Мен сияқты еліміздің әрбір азаматшасы, жас буыны Мемлекет б а с ш ы с ы н ы мақаласынан күш-қуат, жігер алды деп есептеймін. Тәуелсіздігімізді баянды, болашағымызды жарқын ету біздің қолымызда. Яғни, сапалы білім игеріп, саналы тәрбие алған, ұлттық рухы мықты ұрпақтың қолында.

Альбина САҒИДУЛЛА,
Тарих, экономика және құқық факультетінің 1-курс студенті

Тәуелсіздік – ең басты байлығымыз

Жақында Тарих, экономика және құқық факультеті Дүниежүзілік тарих және әлеуметтік саяси пәндер кафедрасының ұйымдастыруымен қазақ тілінде М.Б.Гайсина, орыс тілінде К.М.Науанова баяндама жасап, «Халықаралық қатынас» және «Аймақтану» мамандығының 2,3-курс студенттері арасында Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» атты мақаласын талдау мақсатында пікір алмасу шарасы жүргізілді.

Президент өз мақаласында егемендігіміз бен елдігіміздің тірегі болатын басты бағыттарға тоқталып, іргеміздің берік болуы үшін қажет шараларды да айқындап берді. Мақалада еліміздің тарихына аса үлкен назар аударылып отыр. Осыдан тура 100 жыл бұрын орын алған ашаршылық жылдары мен бірі білсе бірі біле бермейтін 1986 жылғы «Желтоқсан көтерілісін» дағдылы түрде зерттеп, қазынаға толы тарихымызды жоспарлы түрде насихаттау мақсат етілген болатын. Сонымен қатар, соңғы кезде халық назарында болған жер мәселесі қаралып, Президентіміз оны өз мақаласының «Қоғам мен құндылық» бөлімінде бастау етіп алған болатын. Осылайша, бабалар қаныменен,

алаштың жаныменен осы күнге дейін сақталып келген қазақтың жеріне нұқсан келмейтініне Президенттің өзі кепіл болды.

Жалпы, бұл шара жоғарғы деңгейде өтіп, студенттер өз пікірлерімен бөлісіп, мақала толықтай талданды. Менің ойымша, «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» атты мақаланың стратегиялық маңызы зор және еліміздің болашағы үшін де үлкен маңызға ие. Өйткені, Тәуелсіздік – біздің ең басты байлығымыз. Ал, оны сақтап қалу және Қазақстанымыздың туын көкке көтеру жастардың, яғни, біздің қолымызда.

Мадина ҚАЛИЕВА,

«Аймақтану» мамандығының 3-курс студенті

Жуырда Жаратылыстану-география факультетінде Ел Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Егемен Қазақстан» газетінде жариялаған мақаласы талқыланды. Конференцияда «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» атты баяндамасымен аға оқытушы, магистр Жалекенова Гулбарам Тлеккабыловна, оқытушы-магистр Гарифуллина Амина Байғалиевна сөз алып Президент мақаласын жан-жақты талқылап, студенттерге жеткізе білді.

Тұғыры биік Тәуелсіздік

Шара барысында презентациялар мен түрлі бейнероликтер көрсетілді. Сонымен қатар Президент мақаласындағы 4 бөлімге жан-жақты тоқталып, сараптап студенттерге тәуелсіздік, егемендік ұғымын қайта танытқандай болды. Бұл конференцияда баяндамашылар 1,2,3-курс студенттеріне Тәуелсіздік ұғымын, оның қадір-қасиетін ата-бабаларымыздың оны білектің күшімен, ақ найзаның ұшымен қорғап қалғандығы тағы бір рет еске түсірілді. Бұл шарадан студенттер де қалыс қалмады. Айжан Мүбәрәкова, Аяжан Жолболсынова секілді студенттеріміз өз пікірлерімен бөлісіп, ойларын ортаға салды. Олардың пікірінше бұл мақала өткенге қорытынды, ал болашаққа жоспар. Студенттер бұл мақаладағы тарихи оқиғалардың маңызды екенін назарға ала отыра баяндамашылардың ой-пікірлерін толықтыра түскен секілді.

Нурлан ҚОСАНОВ,
Биология-география мамандығының 1-курс студенті

Туған жер - тұғырың, туған ел - қыдырың

Жақында экономика және менеджмент кафедрасының ұйымдастыруымен 1-3-курс студенттері арасында «Туған жер-тұғырың, туған ел-қыдырың» тақырыбында брейн-ринг шарасы оздырылды.

Шара барысында кафедра оқытушылары А.Б.Егзадиева мен О.В.Черемухина алғысөз сөйлеп, студенттерге «Рухани жаңғыру» бағдарламасы аясында оздырылып жатқан шаралардың маңыздылығын айтып, туған жер, туған елдің патриоты болу, елін сүю, еліне адал қызмет ету керектігін атап өтті. Студенттерге көптеген сұрақтар қойылып, өз кезегінде олар тұщымды жауап бере білді. Данияр Ержанов (МиБ-12), Камилла Төлеуова (ЭИМ-12), Ляззат Қалмырза (ГМУ-21), Эльдар Тазов (МиБ-12), Швейкин Роман (МиБ-12), Дияр Ибраев (Т-32) сынды студенттер шараға белсенді қатысып, Алғыс хаттармен марапатталды.

ғылымдарының
ты, доцент
Әскен

«Қазақстан
төртінші он-
дағы саяси
лардың жаңа

тақырыбын Қазақстан халқы Ассамблеясы кафедрасының меңгерушісі, саясаттанушы Шайхиев Тұрар Төлегенұлы ашып баяндап, өз пікірлерін ортаға салды. Махамбет Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің ғылыми кітапханасының директоры Тотықұс Еркінқызы Әлімбекерованың бастауымен «Тәуелсіздік – қазақ халқы рухының қайнар көзі» тақырыбында көрме жасақталды.

Соңында 6 факультеттің 6 студенті профессор-оқытушылар құрамы мен ұйымдастырушыларға алғыс айтып, сөз сөйледі. Әдемі кеш әдемі фотосуретпен қорытындыланды.

к а н д и д а -
Муханбеткалиев
Самұратұлы,

Тәуелсіздігінің
жылдығын-
реформа-
т о л қ ы н ы

Адам дүниеге патриот болып келмейді

Университетімізде «Рухани жаңғыру» институтының ұйымдастыруымен «Адам дүниеге патриот болып келмейді» тақырыбында онлайн/офлайн деңгелек үстел өткізілді. Басты мақсаты - Қасым-Жомарт Кемелұлының «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» атты мақаласының әр бөлімін талқылау, талдау.

Модератор - «Рухани жаңғыру» институтының директоры А.С.Қыдыршаев. Алғы сөз әлеуметтік мәселелер және тәрбие ісі жөніндегі проректор Дәрішова Түймеш Малбағарқызына берілді. Деңгелек үстел шымылдығын ҚР Мәдениет саласының үздігі Ғұбайдуллин Ербол Аманжолұлы Махамбет бабамыздың күйімен ашты. Филология факультетінің 4-курс студенті Кінәма Ернұр мен 3-курс студенті Мамұт Зафура Махамбет бабамыздың өлеңдерін өре әдемі поэзиялық көңіл-күй сыйлады.

Бұл жиынға 7 баяндамашы қатысты. Алғашқы баяндаманы «Тәуелсіздік құндылықтарының тағылымы» тақырыбымен педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Қазақстан Педагогикалық ғылымдар академиясының академигі Қыдыршаев Абат Сатыбайұлы жасады. «Президент мақаласындағы мемлекеттің тарихи сабақтастығы мәселелері» тақырыбын тарих ғылымдарының докторы, профессор Сыдықов Мұрат Наурызғалиұлы, «Тәуелсіздік: бағдар мен белес» тақырыбын техника ғылымдарының докторы, профессор Айталиев Ермек Сәтбайұлы, «Қазақстандықтар – біртұтас және тату көпұлтты халық» тақырыбын педагогика ғылымдарының докторы, профессор Салов Владимир Юрьевич, «Тәуелсіздік: қоғам мен құндылық» тақырыбын мәдениет және өнер факультетінің деканы, PhD, қауымдастырылған профессор Қажымова Қарлығаш Рахымқызы, «Қоғамды рухтандырушы рефлексия» тақырыбын филология факультетінің деканы, педагогика

Жуырда М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің Педагогика факультеті Педагогика және психология кафедрасының магистрлері С.Б.Калаханова мен А.А.Жумабаеваның ұйымдастыруымен Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевтың «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» атты мақаласын талдау мақсатында «Педагогика және психология», «Әлеуметтік педагогика және өзін-өзі тану» білім беру бағдарламаларының 1,2,3-курс студенттеріне онлайн-семинар өткізілді.

Тәуелсіздік – тұғырым

Семинар барысында Қазақстанның тұғыры биік ел болып қалыптасуындағы маңызды кезеңдер мен оқиғалар жинақталып, жүйеге келтіріліп, 2-3-курс студенттері А.Абтиева «Бағдар мен белес», Г.Қуаныш «Таным мен тағылым», М.Бекболова «Қоғам мен құндылық», А.Әшімова «Ұлағат пен ұстаным» бағыттары бойынша дайындаған презентациялары мен баяндамаларында көрініс тапты. Семинар барысында мақала мазмұнында қарастырылған 4 бөлім бойынша бейнебаяндар көрсетілді. Бекіту мақсатында ой толғайтын сұрақтар қойылып, болашақ маман иелері елімізді дамытуға байланысты қандай шешімдер мен мәселерді қарастыру керек екендігін айтып, белсенді пікір алмасты.

Онлайн-семинарды қорытындылауда студенттердің ой-пікірлерімен, алған әсерлерімен бөлісу үшін интерактивті Google презентациясы қолданылды. Семинар қатысушылары сілтеме арқылы онлайн-презентацияға өтіп, 4 бөлім бойынша 4 тақтаға ассоциация тудыруға символ және фотосуреттер салды. Кейін әр презентация қорғалып, сол арқылы мақала мазмұны тұжырымдалды. Президентіміздің мақаласы жастарға жаңа серпін мен жігер қосқаны байқалды.

Онлайн-семинар жоғары деңгейде ұйымдастырылды. Еліміздің алдына қойылған міндеттерін орындау мен белестерді бағындыруға студенттеріміздің атсалысу катысатынына сенімім мол. Өткен тарихты біле отырып, болашаққа үлкен үмітпен қарайтын патриоттар бүгінде біздің қатарымызда көп екені қуантады.

Ендеше, ынтымағы жарасқан тәуелсіз қазақ жерінде әрбір азамат елдігіміз бен тәуелсіздігімізді паш етіп, бейбіт өмір сүруімізге өз үлесін қосса, бауырмалдығымыз бекіп, тұрақтылығымыз нығая түсері анық.

Гульназар САЛИХАТ,
Педагогика және психология мамандығының
2-курс студенті

Тәрбиелік мәні зор

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевтың «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» атты мақаласы биология мамандығының студенттеріне Педагогика курсы бойынша сабақта бірлесіп кеңінен талқыланды.

Мақаланың болашақ педагог мамандығын меңгеріп жатқан студенттер үшін тәрбиелік мәні өте зор. Тәрбие ісіне араласатын мамандық иелеріне өскелең ұрпақтың тарихи санасын, заманауи, азат көзқарасын қалыптастыруда төл тарихының жолдары терең зерттеліп жазылған мақаланың берері мол.

Ләззат МАДЕНОВА,
Мектепте дейінгі және бастауышта білім беру
кафедрасының аға оқытушы, магистрі

Тәуелсіздіктің мәнін ұғындырды

5 ақпан күні Филология факультетінде «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» атты ҚР Президенті Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевтың мақаласын талдау шарасы өткен болатын. Шараның қадірлі қонағы болған Қыдыршаев Абат Сатыбайұлы мен Насимуллина Айгүл Бисембаевна студенттерге сүбелі сөз бен жүйелі ойларын айтты.

«Тәуелсіздік» деген сөздің мән-мағынасын тереңінен ұғындырып, өзекті мәселелерді қамтып, ой-талқыға салып, санамызға жеткізе білді.

Студенттер өз ойын еркін айтып, мазалаған сұрақтарының тұщымды жауабын алды. Шара соңында белсенді студенттеріміз Байрамбай Тілектес, Анна Корчемкина, Әділ Ахметов өз өнерлерін ортаға салды.

Баубек Бұлқашев атындағы жас журналистер клубының жаршысы

2016 жылы қаңтардың 30-ынан бастап шығады - Издаётся с 30 января 2016 года

Газет - халықтың көзі, құлағы һәм тілі.

А. Байтұрсынұв

Журналист

(Journalist)

№10 (35), ақпан, 2021 жыл

Абай өні – ұлт қазынасы

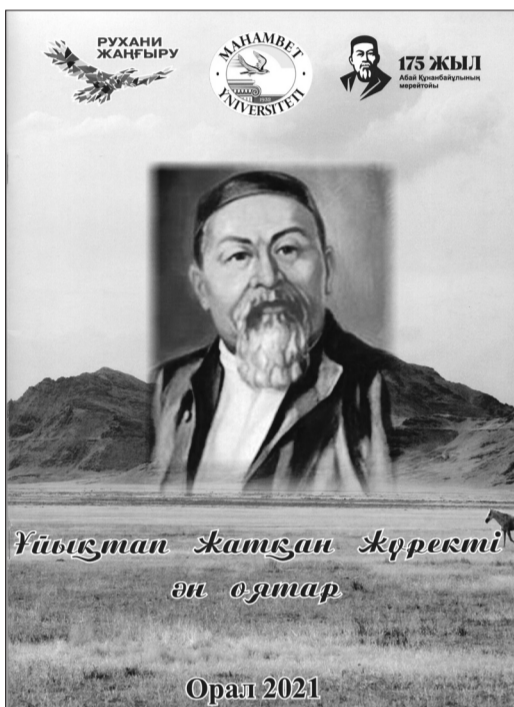
«Ұйықтап жатқан жүректі ән оятар»

(Абай әндері – рухани байлық көзі)

Әннің де естісі бар, есері бар.

Абай

Ақылгөй дарабозымыз Абайдың ой-тұжырымдары – баршамызға қашан да рухани азық. Ойшыл мұрасы – күллі адамзат баласының рухани азығы. Бүгінде Абай ғұламаның өз заманындағы іскерліктің ұйытқысы, еңбекқорлықтың мотиваторы екендігіне талас жоқ. Ақиқаты – Абай тағылымы терең. Әркімнің өз Абайы бар десек те, Абай өлемін тұтас кейіпте, біртұтас дүние қалпында тану да оңай олжа емес. Себебі, Абай сыры тереңде, Абай құпиясы таңғажайып. Анығы - Абайдың рухани өлемі тылсым, тұңғық. Қазіргі таңдағы рухани жаңғыру тұсында Абай сынды ойшылдың рухани өлеміне кең тұрғыда үңілу қажет-ақ. «Абайдың рухына тағзым ету – оның қағидаларын ұстану, аманатына адал болу. Сонда ғана жас ұрпақтың санасына қастерлі құндылықтарды сіңіреміз... Әсіресе, қазіргі Қазақстан қоғамын Абайдың рухани ұстанымына сай дамыту аса маңызды» (Абай және ХХІ ғасырдағы Қазақстан. Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың мақаласы // «Егемен Қазақстан» газеті, №5, 9 қаңтар 2020 ж., -1-2-б.б.); Абай – рухани реформатор. Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың мақаласы // «Егемен Қазақстан» газеті, №150, 10 тамыз 2020 ж., -1-2-б.б.). Біздіңше, бүгінгі өзекті мәселенің бірі - Абай сынды ғұламаның терең де тұңғық ойларын еркін түсіну, бойға сіңіру үшін жаңа ұрпаққа дұрыс түсініктеме беру қажеттігі. Қалай десек те, кемеңгер ойшылдың рухани мол мұрасын бүгінгі, кейінгі жаңа ұрпаққа ұғындыру - парыз іс. Демек, данышпан Абай – біртұтас тұлға. Абай - ой алыбы. Абай ұлылығы - мол рухани мұрасы арқылы күллі болмыс заңдылығын біртұтас толық қамтуында, көктегі Темірқазық жұлдызындай өміріміздің адастырмас мекесі бола алуында. Абай мектебі - тағылымды өмір мектебі. Егер де адам мақсатына рухани жағынан өзін-өзі жетілдіру арқылы жетеді десек, қай-қайсымыз да әуелі білім алу арқылы білместіктен арылуымыз қажет. Осы арнаға баса әуіріміз берсек, әркімнің өз бақытын өзі жасауы көміл. Бұл орайда Абай – рухани бай тұлғаның моделін ұсынушы. Ойшыл, ең алдымен, адам болмысына, адам тұлғасына, «толық адам» формуласына баса назар аударады. Біздіңше, Абайдың «толық адамы» – адал, ізгілікті, жаны жақсылыққа құмар, өз ісіне сенімді, ширақ қимылды аса зерек жанның сипаттамасы. Мәселен, Абай данышпан айтады: *Білгейің, «мақсат - алыс, өмір - шақ». «Тегінде адам баласы адам баласынан ақыл, ғылым, ар, мінез деген нәрселермен озады. Одан басқа нәрсемен оздым ғой демектің бәрі іде – ақымақшылық» деп. Ой алыбы «ақыл – жан қуаты, ақыл – жүректің суаты» дей келе, «адам ақылсыздығынан азбайды, ақылдының сөзін ұғып аларлық жүреkte жігер, қайрат, байлаулылық жоқтығынан азады». «Естіген нәрсені ұмытпастыққа төрт себеп бар: бірінші – көкірегі байлаулы беріктік, екінші – ғибратлану, тұшынып, ынтамен ұғу, үшінші – бірнеше қайтара ойланып, көңіле бекіту, төртінші – ойдың кеселді нәрселерден қашық болуы керек»,- деп пайымдайды. Демек, Абайдың рухани мұрасын меңгеру – бүгінгі заманауи өзекті мәселе. Біздіңше, Абайдың рухани мұрасы тұлғаның тағдырын өзгертеді. Абайдың рухани мұрасы – тұлғаны түзетудің, тұлғаны түлетудің тұғыры (Қыдыршаев А.С., Қыдыршаев М.А. Адамзаттық Абайдың рухани өлемі – құндылықтар тұнбасы // «Абай және адамзаттық гуманизм» тақырыбындағы халықаралық форум материалдары. Назарбаев университеті. Нұр-Сұлтан қаласы. 2020.-45-51-б.б.; Қыдыршаев А.С., Қыдыршаев М.А. Абай сөзі – құндылық сөзі // «Ғылым және білім – 2020» атты І Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының материалдары. «Bilim orkenieti» ұлттық-инновациялық ғылыми-зерттеу орталығы. Нұр-Сұлтан, 2020. -114 -118 -б.б.; Қыдыршаев А.С., Қыдыршаев М.А. «Қолдан келмес іске ұмтыл, азат басың болсын құл» (Жаңа ұрпақты Абайдың рухани мұрасына баулу мәселесі хақында) // Абай Құнанбайұлының 175 жылдық мерейтойына арналған «Ұлы Абай мұрасы – өскелең ұрпақты рухани жаңғыртушы әлеует» атты*

республикалық ғылыми-практикалық конференциясы материалдары. – Орал: М.Өтемисов атындағы БҚМУ РБО. 17 сәуір 2020. – 16-21 - б.б.).

Таңғаларлығы, ерекше дарын иесі, ақын Абай – қазақ поэзиясын қаншалықты биік шыңға көтерсе, ұлттық музыка өнерінде де жаңаша соқпақ салушы. Дәстүрлі халықтық музыкаға соны түр, жаңаша екпін, ерекше нақыш әкелуші. Бір ғажабы, сол тұста музыкалық жазба мәдениет болмаса да, Абай әндері бізге толық жеткен. Оның басты себебі - әндерінің халық арасында кең таралып, тыңдаушылар жүрегінде өшпестей орын алуы. Мелодиялық, ырғақтық, формалық, интонациялық өлең өлшемдерінің жаңашылдығы тұрғысынан Абай әндері өзіне дейінгі қазақтың халық әндері мен халық композиторларының музыкалық әуен-сазынан, толқынды назынан ерекшеленеді. Абай қазақ поэзиясына қаншалықты жаңалық әкелсе, ән жанрының құрылымы жағынан соншалықты жаңа лепті әуен, саз қоса білді. Бұл ретте Абай әндері саны жағынан аса көп емес, алайда ақынның шығармашылық мұрасының сом бөлігін құрары даусыз. Зерттеушілердің дерегіне жүгінсек, Абай 60-қа жуық (түрлі нұсқаларын қосқанда) ән шығарған. *Өнертану, сазтану іліміне сүйенсек, «музыка әр дәуірдегі қоғамдық өмірдің түрлі құбылыстарын дұрыс түсінуге көмектеседі» (Ахмет Жұбанов).* Демек, Абай әндерінің ерекшелігін тануымыз үшін, оның рухани ортасына назар аударсақ, композитор-ақын әндері - замана үні, бұл - сол заманда ұлттық мәдениетіміздің аса бір ұшар өрлеу биігінде болғанын анық аңғартпақ. Олай болса, Абай - композиторлық қыры жағынан өзіндік зор ерекшелікке ие өнер иесі, өзіндік бірегей мектеп қалыптастырушы өн өнерінің зергері іспетті әнгер ұстаз. Абайдың музыкалық шығармалары – қазақ музыкасының биік белесін байқататын лириканың көркем үлгілері. Демек, қазақтың дәстүрлі өн өнерінде Абай өзіндік музыкалық үнімен, ерекше әуезділігімен, әндерінің нәзік сезімталдығымен, тақырыптық, жанрлық кеңдігімен, ырғақтық, өлшемдік орамдылығымен жаңашыл композитор ретінде халыққа кеңінен таныла білген. Қазақтың халық музыкасын терең білген Абай өз шығармаларында сол дәстүрдің әуен-саздық ерекшеліктеріне сүйене отырып, өзіндік өн нақышын тапқан. Оған себеп - Абайдың өскен ортасы. Композитор жастайынан қазақтың дәстүрлі музыкалық фольклорын жете танып, бойына сіңіре өскен. Сондай-ақ, орыс халқының мәдениетімен таныстығы, оның демократ ақын-жазушыларының шығармаларын оқығандығы және Семей секілді мәдениет орталығы болған қалада әртүрлі этнос өкілдерінің халық әндерімен қоса еуропалық

музыканы да тыңдағаны тоғыса келіп, оның өн өнеріне келуіне әсер еткен. Абай ән шығаруға қазақтың халықтық бай музыка интонациясын жақсы меңгеріп, өзінің әндерінде сол тәсілді қолдана білген. Ол Семейде жүргенде М.Глинка, А.Рубинштейн секілді музыканттардың романстарын да есіткен. Мәселен, сазгердің шалқымалы, әсем сазды, кең үнді, нәзік сезімталдылығымен өрнектелген лирикалық («Көзімнің қарасы», «Желсіз түнде жарық ай», «Айттым сәлем, қаламқас», «Сен мені не етесің?», «Өзгеге көңлім тоярсың») әндері кестелі музыкалық тілімен, образдық сипатымен, сезімтал эмоциялық әсерімен өн мәдениетінде, оның ішінде лирикалық-ғашықтық әндердің классикалық үлгілеріне айналды. Сондай-ақ, тақпақ сазды, ақындық сарындарымен үндес, речитативтік әндерінде мазмұндық жағы жетекші орын алып, шағын диапазонды мақамдарда күрделі қоғамдық, әлеуметтік проблемалар көтерілген өзіл-сықақ, өсиет-нақыл, насихаттау, сынау тақырыптары басым келеді («Бойы бұлғаң», «Ата-анаға көз қуаныш», «Біреуден біреу артылса»).

Абайдың музыкалық мұрасы өрқашан да өзінің көркемдік ерекшелігімен, терең ой, мағыналы мазмұнымен көптеген зерттеуші-ғалымдарды (А.Жұбанов, Л.Хамиди, Б.Ерзакович, Е.Брусилковский, Д.Мельников, И.Шухов, Ж.Зейнуллина, И.Ақылбайұлы, А.Нұрымбекова, С.Күзембаева, С.Муталапхан, У.Бекенов, А.Қазтуғанова, Ж.Әбдіғалпарова), фольклортанушыларды (Бимбоэс Альвин Эрнестович, А.В.Затаевич, Нәзіпа Құлжанова, Н.Ф.Финзейден) қызықтырып, олардың зерттеу нысанына айналған. Өнертанушыларға сүйене айтсақ, Абайдың музыкалық - эстетикалық көзқарасына тамсанбау мүмкін емес. Музыканың теориясын оқымаған Абай өзінің өткір ойы арқылы бұл өнердің қыр-сырын өзінің терең түсінетінін байқатқан. Мәселен, ақын әнде кейде зауық, кейде мұң суреті келетінін баяндап, музыка тілінде мажор, минор құрылыстарын айтқысы келсе керек. Осы жерде ақынның эстетикалық талғамы мен түйсігіне риза боламыз. Данышпан Абай қазақтың күй өнері жөнінде де терең ойлар айтқан. Күйдің сөзі болмағанымен, оның адамға берер әсерінің аса терең екенін меңзеген.

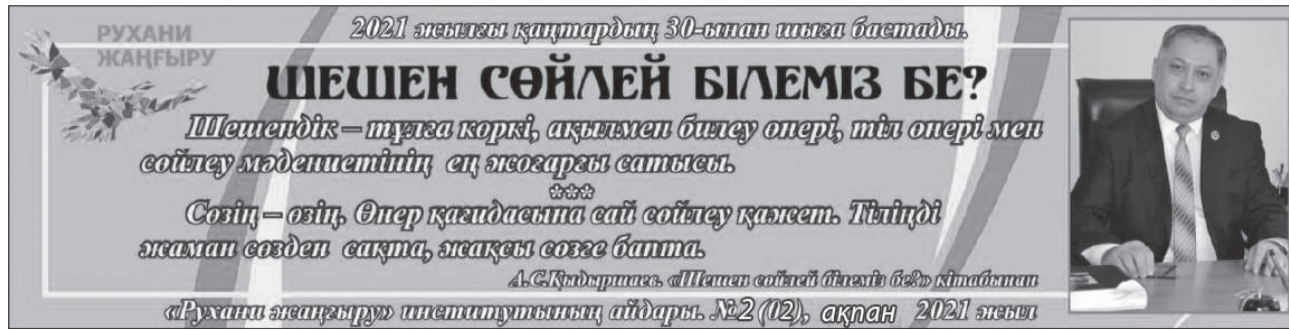
Абайдың бұрын-соңды халықтың музыкалық салтында болмаған жаңа өткір тілмен өлең мәтініне құрылған әндер ұсынуы - сол кезең үшін іргелі оқиға. Жаңа ырғақ өлшемі, жаңа кейіпті мелодия жолы, жаңа үн сөздіктері - Абай музыкасының жаңалығы. Бұрынғы он бір және жеті-сегіз буынды өлеңдермен айтылатын әндерге Абай әндері ұқсамайды. Абай тудырған жаңа поэзия лебі оның әндеріне де жаңа лебіз берген. Абай әндері нотаға түскен күннен бастап фортепианолық сүйемелдермен жеке дауысқа арналып, нотаға түсіріліп орындала бастаған. Бертін келе Қазақстан композиторлары Абай әндерін өздерінің шығармаларына тақырып-арқау ете білген. Кейін Абай әндері негізінде жеке аспаптарға (ұлт аспаптарына, симфониялық оркестр аспаптарына), шағын ансамбльдерге (трио, квартет, квинтет) және үлкен оркестрге арналып шығармалар жазылды. Сондай-ақ, Абай әндері «Абай» операсына молынан енгізілді. Абай - тек өн шығарушы ғана емес, өн-күйдің әділ сыншысы да. Ол өн-күй жөнінде көптеген терең де тұңғық ойлар өрбіте білді. Абай әнді орындау шеберлігіне де көп көңіл аударған. Жақсы шығарылған өн-күй жаман орындаушының қолына түскенде, «ауыздан шыққанда өңі қашатын, көңілдегі көрікті ойдың» кебін киетінін Абай сезе білген. Шығарушылық пен орындаушылықтың екі түрлі қабілет екенін де жақсы түсінген. Тіпті, Абай алғашында өз әндерінің шығарушысы да, оларды бабына келтіріп орындаудың нұсқаушысы да, өн-күйдің, әншіліктің сыншысы да өзі болған. Демек, Абай – қайталанбас дарынды композитор (Әбдіғалпарова Ж. *Абайдың музыкалық мұрасы // «Абай және адамзаттық гуманизм» тақырыбындағы халықаралық форум материалдары. Назарбаев университеті. Нұр-Сұлтан қаласы, 2020. -118-126-б.б.*)

Қысқасы, ел зердесіне көшер елеулі сөзді өз тұсында қазақтың Абайы айтқан. Ал осы ұлы Абайдың өн мұрасына үңіліп отырған Жұмағаным Әбілхалыққызы Рахимова – өнер тағындағы тұлғалардың бірі. Себебі Жұмағаным сынды өн өнерінің бірегей тұлғасы әнді көптен қалмау үшін айтпайды. Көптен қалмау көкке самғау емес. Әсіресе, өнерде. Өнер адамының таланты – табиғатынан, талабы – өзінен. Білеріміз, өнері аздар өрнеккер келеді. Ақжайық бұлбұлы атанған Жұмағанымнан бұндай жат мінезді мүлдем байқамаппыз. Кішіпейілділік – кемеңгерліктің көркі. Вокал саласының білгір маманы, әнші-ұстаз Жұмағаным Әбілхалыққызын қашан көрсек те – үлкен-кішіге кішіпейілдік танытып жүргені. Өнер тұлғасы – жүректі би етпей, өз жүрегіне ұстаз бола білген жан. Егер де дарынды дарын қол шатыр десек, Жұмағаным Әбілхалыққызы – шәкірттеріне қол шатыр іспетті тұлға. Бір ғажабы, әнші-ұстаз шәкірттерінің жанынан күн жауғанда ғана емес, күн ашықта да табыла біледі. «Күн ашылған соң, қол шатыр ұмыт қалады» деген қағида бұл тұста жүрмейді. Аталмыш еңбекті құрастырудағы мақсаты да – осы. Ойшылдарға сүйенсек, әркім өз ескерткішін өзінің көзі тірісінде өз қолымен қалайды емес пе? Ұсынылып отырған жинақты құрастырушылар – өз тұлғаларын өздері сомдау, қалыптастыру үстіндегі өнер адамдары. Ендеше, амандығында адам абдырамайды десек, қашан да аман жүргей!

Абат ҚЫДЫРШАЕВ,

«Рухани жаңғыру» институтының директоры, педагогика ғылымдарының докторы, профессор
Жанар ҚАБДІРАХИМОВА,
«Рухани жаңғыру» институтының әдіскері

Дос, ақылыңа ақыл қос!

АҚЫЛ ИЕСІ - СӨЗ ИЕСІ

Бидің айтқанын құл да айтады, бірақ ауызының дуасы жоқ.

Төле би Әлібекұлы (1663-1756 ж.ж.), мемлекет және қоғам қайраткері, Ұлы жүздің төбе биі ***

Өткір сөз иесі ойына түйгеннің бәрін айдан анық айтып бере алатын ділмар болуы керек.

Әбу Насыр әл-Фараби (870-950 ж.ж.), Орта ғасырдың атақты ойшылы, энциклопедист ғалым ***

Жігітке бірінші – білім, екінші – ғылым, үшінші – ұғым керек.

Жиренше шешен (XV ғ.), аңызға айналған қазақ ділмары ***

Ақылдан тірегі болмаса, Алмастай өткір жүрегі болмаса, Шешендік мінсіз бе?

Төле би Әлібекұлы ***

Өте жақсы сөз айтқандар – дана ғой, Білімді сөз – білімсізге сана ғой.

Жүсіп Хас Хажыб Баласағұн (1017-1075 ж.ж.), Орта Азияның белгілі ақыны, ғалым ***

Жақсының сөзі кем емес, Алуа, шекер, бал судан. Жаманның сөзі кем емес, Адам таппас зәр судан.

Мұрат Мәңкеұлы (1843-1906 ж.ж.), ақын-жырау, айтыскер ақын ***

Жүрек пен рухтың қуат күші – адамдарды ділмар ететін құдірет.

Марк Фабий Квинтилиан (б.з.д. 35-96 ж.ж.), римдік ритор, ғалым ***

Кімде-кім риторика ілімінің қағидаларына бейім болса, сол ритор саналмақ.

Михаил Ломоносов (1711-1765 ж.ж.), орыс оқымыстысы, орыс риторикасы ғылымының негізін салушы ***

Шешендік қасиет – екінің бірінде кездесе бермейтін қасиет.

Жүсіп Хас Хажыб Баласағұн ***

Көсем де, шешен де елден шығады, Не қажетің жерден шығады.

Халық мақалы ***

Данышпандық көшедегі қызыл тілге қонбайды. Ол қара тобыр қол соққан шешеннен ат-тонын ала қашады.

Томас Карлейль (1795-1881 ж.ж.), ағылшын жазушысы, тарихшы, философ ***

Кісі сөз өнерін білетін шешен болуға тиіс. Ей, перзентім, сен де шешен бол, сөйлей біл! Сөйлесең, шындықты сөйлеп, туралықты айтумен атағың шықсын!

Ахмед Иүгінеки, шығыс ойшылы, ақын, ғалым ***

Шешен қашан да қарулы жауынгердей сақадай сай қалыпта мәнді де ұлы істерді үздік орындауға және әрдайым жеңіске ұмтылуы тиіс.

Марк Фабий Квинтилиан ***

Шешенде диалектиктің тапқырлығы, философтың ойы, ақынның тілі, заңгердің жады, трагиктің дауысы болуы тиіс.

Марк Тулий Цицерон (б.з.д.106-43 ж.ж.), Римдік шешен, қоғам қайраткері ***

Шешен екі негізгі құндылыққа ие болуы тиіс: бірі – дәл де нақты дәлелдермен иландыра білу білігінің болуы, екіншісі – тыңдаушылардың жан дүниесіне өтімді де батымды сөзбен ой сала әсер ету. Сондай-ақ судьяның көзін жеткізуден гөрі, оның көңілін көтере рухтандыру маңыздырақ.

Марк Тулий Цицерон ***

Шешен адал адам болуға тиіс. Ол өзінің шешендігін саудаға салуға қақысы жоқ.

Пьер Рамус (1515 – 1572 ж.ж.), француз философы ***

Шешен болар адамның айтар ойы болуы міндетті. Осы ойын айтуы керек екендігін сезінуі тиіс. Тыңдаушылар онымен бірге күлсе күліп, жыласа жылап,

жүрегінің соғуын сезінуі қажет.

Генри Уорд Бичер (1813-1887ж.ж.), американдық қоғам қайраткері, дінтанушы ***

Шешендік – шексіз білімнен, терең ойдан, асқан парасаттан туатын нәрсе. Мұхаңның шешендігі ғұлама ғалымдығында жатыр.

Зейнолла Қабдолов (1927-2006 ж.ж.), жазушы, әдебиеттанушы, ғалым, академик, дүлдүл ділмар шешен ***

Шешеннің ең ұлы қасиеті – қажет нәрсені ғана айту емес, сонымен бірге қажеті жоқ нәрсені айтпау.

Марк Тулий Цицерон ***

Ойласаң мың бір пәле тілден туған, Шешендер топ ішінде тілді буған.

Шал (Тілеуке) Құлекеұлы (1748-1819 ж.ж.), қазақтың төкпе ақыны ***

Дарынды ділмар шешен әр нәрсенің мән-мәйегі мен өсемдігін өзіне қайтарып береді.

Михаил Сперанский (1772-1839 ж.ж.), қоғам қайраткері, риторика маманы ***

Шешеннің парызы – шындықты айту.

Платон (б.з.д. 427-347 ж.ж.), ежелгі грек философы ***

Шешендік батылдықты тілейді.

Петр Пороховщиков (1867-1954 ж.ж.), орыс заңгері, шешендіктанушы ***

Тұлпардан шыққан із қалар, Сұңқардан биік құз қалар, Жаңбырдан жерге нұр қалар, Жасанған жасыл қыр қалар, Шешеннен асыл сөз қалар.

Нүрпейіс Байғанин (1860-1945 ж.ж.), ақын-жырау ***

Нағыз шешендікті меңгерудің жолына тәуекел етсеңіз, онда өте әділетті және істі әділетті шешуде білгір, білімді адам болуға міндеттісіз.

Платон ***

Бір сөз айтсаң жақсыға, Аталы сөзге тоқтайды. Бір сөз айтсаң жаманға, Өмірінде де ұқпайды. Шешеннің сөзі шын асыл Қап түбінде жатпайды.

Жанқұтты Ботантайұлы (1810-1873 ж.ж.), шешен, би ***

Шешенге біткен қанат тауыққа емес, бүркітке тән талмайтын, самғайтын қанат болуы шарт.

Мұхтар Омарханұлы Әуезов (1897-1961 ж.ж.), қазақ әдебиетінің классигі, қоғам қайраткері, ғалым ***

Шешендер айтқан сөзі арқылы адамның ақылына қону жағын ғана көздемейді, сөз қанға, жанға әсер етіп, арбау сияқты адамның ойын да, бойын да балқытып, билеп алып кетуге ыждаһат етеді.

Ахмет Байтұрсынұлы (1873-1937 ж.ж.), қоғам қайраткері, ақын, ғалым-лингвист, педагог ***

Сөз үйіріп әкететіндей басталып, дәлелді аяқталуы тиіс. Жақсы шешеннің міндеті – осы екі тұсты мүмкіндігінше жақындату.

Гилберт Кит Честертон (1874-1936 ж.ж.), ойшыл, ағылшын жазушысы, эссеист ***

Шешенге орасан сезімталдық, құбылыс атаулыны жанды қалыпта елестете білу ауадай қажетті... Шешен өз тыңдаушыларының бойында шалқыған шабыт, дария сезім, атқарылар іске сәйкесті құштарлық ұялатқысы келсе, ең алдымен, осыны өз бойынан өткізуі тиіс.

Михаил Сперанский ***

Шешендер сөйлегенде, Қабырғалар құлағын түреді.

Қадыр Мырза Әлі (1935-2011 ж.ж.), қазақ әдебиетінің классигі, ойшыл, қоғам қайраткері ***

Нағыз шешен өз сөзімен қылмысты, алдамшы айыпкерлерді азаматтарға жек көрсетіп, жазалап құлатады, ол

өзінің дарын күшімен кінәсізді соттан және жазалаудан арашалай алады. Ол жасқаншақ та жалтақ халықты ерлікке жігерлендіреді, оны адасудан алып шығады, жексұрындарға қарсы кекті тұтандыра алады, парасатты ерлерге қарсы күншілдікті өшіреді, ақырында, ол бір ауыз сөзімен, жағдай талап еткенде, адамның қандай болмасын құмарлық сезімін қоздыра да, баса да алады.

Марк Тулий Цицерон ***

Шешеннің тағдыры мемлекет тағдырымен төркіндес. Адамзат баласының даналық мәйектерін толық меңгеріп әрі сөздің таңғажайып қуатын өткір сезініп, даңқ тұғырына көтеріледі. Көптің құрметіне бөленеді және мемлекетке бақыт өпереді, жақсылыққа кенелтеді.

Марк Тулий Цицерон ***

Шынайы шешен – тума талант. Ол халық өмірі мен әдет-ғұрып, салт-сана дәстүрлеріне мейлінше жетік болуы керек.

Марк Тулий Цицерон ***

Шешеннің аты шешен бе, Таңдайға дәмі үйіріліп, Даугердің тауын шақпаса.

Дулат Бабатайұлы (1802-1874 ж.ж.), қазақ ақыны ***

Адамның терең ойын, көңіл-күйдің нәзік реңктерін, жан толғаныстарын, жасырын әуендерін жатық, жүйрік тілмен жеткізу үшін шешеннің биік дүниетанымы, жан-жақты көркемдік, өмірлік тәжірибесі болуы абзал.

Серік Негимов, әдебиеттанушы ғалым, шешендіктанушы ***

Шынайы шешен – жарқын тұлға. Оның ойлау, сөйлеу мәнері, кескін-келбеті, рухы, тәжірибиесі, ішкі мәдениеті, білім өресі, дүниетанымы, талант табиғаты, жан мен тән қуаты, мінбедегі тәртібі, ым-ишараттары, дауыс ырғағы қызықтырмай қоймайды.

Серік Негимов ***

Бір шешен топты жойқын, буырқанған шабытымен билеп-тестейді, екіншісі – жатық, әсем жеткізу шеберлігімен, үшіншісі – әзіл-оспақ, күлдіргі айтқыштық талантымен, төртіншісі – жүйелі, сабақтас, анық баяндауымен баурайды.

Виссарион Белинский (1811-1848 ж.ж.), орыс әдебиеттанушы ғалымы, сыншы ***

Шешен – тыңдаушылардың рухани дүниесін байытушы, өмірдегі, қоғамдағы алуан түрлі құбылыстарды байыбына жетіп, талдап түсіндіруші, белгілі бір ой-пікірлерді, халықтық мәселелерді жеткізуші, жан сала насихаттайтын үгітші. Бұл орайда ол – әлеуметтік саяси тұлға.

Серік Негимов ***

Өз тыңдаушыларына ділмарлығымен ықпал етуші әр шешеннің бойында бір ақындық бар.

Отто Бисмарк, неміс қоғам қайраткері ***

Шын беріліп қызықтырған нәрсе ғана жүрекке жетеді.

Әбу Насыр әл-Фараби ***

Шешен адамзат пен ғаламзат дүниесінің белгісіз сырларын қырағы байқап, тереңнен толғап, саңқылдаған, сұлу, мәнерлі дауысымен, парасатты толғамдарымен, түйдек-түйдек ойларымен, бет-жүзінің, сөз ырғағының еркіне бағынған қимыл-қозғалыстарымен, біліктілік-білімімен, көшелі, көреген қасиеттерімен толқынды топты өзіне қаратып, құлақ құрышын қандырады, жаныңды, рухыңды дүр сілкіндіріп тазартады.

Серік Негимов ***

Шешендіктің өзі – ойшылдықпен, даналықпен, көшелілікпен, үнді, сазды сөйлеумен сабақтас, тамырлас құбылыс.

Серік Негимов ***

Шешен сөзді тыңдай білгенде, түсінгенде ғана шешен.

«Қабыснама» еңбегінен ***

Шешеннің қуаты тыңдаушыларының көңілін бүтіндей аударып, бағындыра білуінде.

Марк Тулий Цицерон ***

Кімде-кім өз сөзімен тыңдаушыларына әрі білім берсе, әрі көңіл ажарын таба білсе, нәтижеде оларға күшті әсер ете алса, ең жақсы шешен сол. Білім беру – шешеннің міндеті, көңілін көтеру – тыңдаушыларға көрсеткен құрмет, күшті әсер ету – қажеттілік.

Марк Тулий Цицерон ***

Шешен кісі сөз бастар, Адал кісі ел бастар.

Жамбыл Жабаев (1846-1945 ж.ж.), қазақ халық поэзиясының дүлдүлі, жырау ***

Сөйлемесе – кесек, сөйлесе – есек.

Араб халқы мақалы ***

Зиялы адамның татымсыз, нашар сөйлегені – сауатсыз адамның оқи, жаза алмағанымен бірдей.

Антон Чехов (1860-1904 ж.ж.), орыс жазушысы, драматург ***

Тексіздік – тілсіздіктен.

Халық даналығы

«STUD FEST»

фестивалі басталды

15 ақпан күні ҚР Тәуелсіздігіне 30 жыл толуына орай ҚР Президенті Қ.Тоқаевтың «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» атты мақаласы аясында педагогика факультетінің студенттеріне арналған «STUD FEST» жобасының ашылу кеші өткізілген болатын. Жобаның басты мақсаты - университет қабырғасында білім алып жүрген студент жастарды біріктіріп, Қазақстан Республикасының Президенті Қ.Тоқаевтың «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» атты мақаласы аясында басты идеяларын жүзеге асыруға, жаңа қазақстандық патриотизмге, ұлтаралық толеранттылық пен рухани келісімге тәрбиелеу, талантты жастардың мәдени, рухани дамуына, білім мен тәрбиесінің жетілуіне, шығармашылық өсуіне жағдай жасау; білімгерлердің шығармашылығын дамытуға мүмкіндік беру арқылы оларды тек сапалы маман ғана емес, жан-жақты, ұлтжанды тұлға етіп қалыптастыру.

Шараның ашылу салтанатына орай құттықтау сөз жастар ісі жөніндегі комитеттің жетекшісі Қонысбаев Абылай Оңғарұлына беріліп, ол студенттерге

табандылық, белсенділік, сәттілік тілеп, үздіктер жеңіске жетуін тіледі. Жобаға қатысушы топтар мен жобаның жоспары көрермендерге таныстырылып, шара студенттердің өн-билерімен жалғасты. Шарамыздың қонағы, студенттерге сәттілік тілеп, қолдау білдіру үшін арнайы келген университет түлегі Шакиров Армат, «вокалдық өнер» мамандығының 1-курс студенттері Сақиев Исламбек,

Бейбітәлі Бекарыс «Мен қазақпын» әнімен және «хореография» мамандығының 1-курс студенттерінен құралған би тобы өнер көрсетті. Кеш барысында «Doslike», «RHYTHM», «Veri qaga», «Q-elі», «Қырандар», «Біз біргеміз» топтарды таныстыру, тақырыптық Тик-ток бейнебаян, жобаның өткен алғашқы кезеңі «ИнстаLike» байқауының нәтижелері жарияланды.

Студенттік көктем

Кешіккен қоңырау

Балалық шақтан, яғни мектеп табалдырығынан тарыдай бопаттағаннан, таудай болып шыққанға дейін 1 қыркүйек мектеп оқушылары, студенттер үшін ерекше бір күн болып саналады. Бұл күні жүздері бал-бұл жайнаған бүлдіршіндер, студенттер қолдарына бір шоқ гүлдерін ұстап, мектептерге, ЖОО-на ағылып келіп жатады. Әдемі әсем ән мен күмбірлеген қоңырау үні жүректеріне қуаныш пен сенім ұялатады.

Мен М.Өтемісов атындағы БҚУ-ға халықаралық қатынастар мамандығы бойынша құжаттарымды тапсырып қойған едім. Құжатымды қабылдап отырған қыз бала: «оқу онлайн жүйе бойынша өтеді. Дегенмен, анық-қанығын білу үшін хабарласып тұрыңыз», - деді. Көңілімде күдік пен үміт арпалысып жатты. «Қой, бәлкім, мына індет басылып, 1 қыркүйекте алғашқы қоңырауға келерміз... Университеттің табалдырығын аттап, жан-жақтан келген бір топқа шоғырланған топтастарыммен танысармын. Олар қандай екен? Ал, оқытушыларым ше?» Сансыз сұрақтар мен жауабы табылмаған сауалдар санамды жаулап алғандай...

1 қыркүйек. Әдеттегідей университетке келудің орнына мерекелік іс-шара онлайн форматта өтті. Қызық екен. Қол соғып қолпаштап, топтастарыммен мәре-сәре болып танысып, ұстаздарды көріп, қуанышқа толған сезімдерімізді білдіре алмайтын заманауи гаджеттерге, телефондарға үңілумен болдық. «Мен студент болдым, мен университет табалдырығын аттадым, топтастарыммен, ұстаздарыммен таныстым, қандай керемет!» деп айқайлағым-ақ келеді, өттең бірақ бұлардың бірі де болған жоқ, түншыққан сезімнің шырмауында қалғандаймын... Осы ойымды анамның

«Қызым, оқу жылы 1 қыркүйек құтты болсын! Алда әлі талай 1 қыркүйекті тойлайсыңдар, ең бастысы - аман болайық» деген сөзі жүрегіме сенім мен үміт ұялатты.

19 қаңтар күні мен студент атанғалы алғаш рет университетке келдім. Жүрегім қуаныштан жиі соғып, дүрсілдеп тұр. Қобалжығандықтан ба, университетке ерең жеткендеймін. Сырт киімдерімді шешіп, өзімнің тобыма жақындадым, біртіндеп топтастарыммен таныса бастадым. Аты-жөнімізді, қай қаладан немесе қай жақтан келгенімізді атап, мәресіре болдық, сосын аудиторияға кіріп, ұстаздарымызбен таныстық. Керемет сезім... Таныстықтан ерекше әсерлендім. Топтастарыммен тез тіл табысып, араласып кеттім, олар да ақжарқын, емін-еркін, кез келген тақырыпта өзіндік пікірлері бар замандастарым болып шықты. Құдды бір бастаған әңгімеміз бітпейтіндей қызыққа толы болды. Ең бір қызығы - тобымда өңкей бұрымдылар. Ұстаздар да ұлағатты, тәжірибелері мол жандар екен. Әр ұстаздың өзіне тән сабақ беру үрдісімен қатар, мәнерлері де ерекше. Осындай жүрегімді жарып ұшқан қуаныш пен шаттыққа толы әсерде үйге оралдым. Сөйтіп, менің ЖОО-дағы алғашқы қоңырауым кешіккен қоңырау болып, өмір парақтарымда жазылары анық.

Қорыта келе айтарым, бұдан былай алғашқы қоңырауымыз кешікпей, күмбірлеген үнімен барша оқушылар мен студенттерді білім ордасына шақырып, өз уақытында соғылса екен! Еліміз мына індеттен тезірек арылып, қайтадан бұрынғы тұрмыс-тіршілікке оралса екен!...

Аружан РАХМАНШИЕВА,
МО-11 тобының студенті

Үлкен өмірге бір қадам

Әрбір мектеп түлектері өзінің білім ордасынан 11-сыныпты аяқтап, қалаған негізгі пәндерін таңдап, Ұлттық Бірыңғай Тестілеуден өтіп, білім деңгейіне қарай әр түрлі балды еншілейді. Осы сынақтардан өте келе әрбірінің арманы - жоғары оқу орнына түсіп, білім алу. Негізгі мақсаттары - жаңа өмірге аяқ басып, өздерінің қалаған мамандығында елге адал қызмет ету.

Барлығын «Кім боламын?» деген сұрақ мазалайды. Әр адам бала кезінен түрлі нәрсені армандайды. Өзінен үлкен аға буындарға карап еліктеп өседі, кейін өзіне қатты ұнайтын, қолынан келетін бір ісі пайда болады. Сол іс ыстық көрінеді. Содан бастап адам өзіне не керегін сезініп, нақты шешімдер қабылдай бастайды, «осы салада қызмет етсем» деген ой келеді. Сол мамандықты иелену үшін тырысып, талпынады.

Осы оқу жылында көптеген түлектер Махамбет Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің студенттері атанды. 2020 жылдың 1 қыркүйегінде студенттер білім алу үшін оқу орнына келе алмады. Еліміздегі «COVID-19» вирусының таралуына байланысты біз карантин режимінде үйімізде онлайн форматтағы оқуға көштік. Алғашқы мерекелік шарамызды «ZOOM» қосымшасы арқылы тамашалап, ұс таздарымызбен, группаластармызбен таныстық. I семестрде осылай ZOOM платформасы арқылы тапсырмаларымызды (дәрістерді, семинар сабақтарды, СӨЖ-ді) орындап, уақытылы жүктеп, оқуды жалғастырдық. Менің оқытушы ұстаздарға алғысым

шексіз. Карантинге қарамастан онлайн сабақ түсіндіріп, бізге жеткізе білді.

Ал II семестрде оқуды ерекше көңіл-күймен бастадық. Университетке шақырылып, офлайн форматтағы оқуға көштік. Группаластарымызбен, білім беруші ұстаздарымызбен таныстық. Барлығымыз осылай офлайн оқығанымызға қуандық. Үлкен өмірге аяқ бастық. Студенттік қызықты шақтарымыз басталды. Сабақтарымыз да ерекше өтуде, барлығымыз ерекше әсермен оқуға құштарлана кірістік. Біз болашақта білікті маман иесі боламыз деген сенімдеміз.

Гүлжауар УТЕПБЕРГЕНОВА,
ИС-11 тобының студенті

Құттықтаймыз!

Мәдениет және өнер саласында 40 жылдай жұмыс істеген, «Мәдениет және өнер» институтының (1991-2000жж) негізін қалаушылардың бірі, М. Өтемісов атындағы университеттің ұстазы, аталған университетте 30 жыл еңбек еткен ардақты азамат, әке, ата **НҰРМУҚАНОВ ҚАЙЫРЖАН ҒАЙСАҒАЛИҰЛЫН** асқаралы 60 жасымен құттықтаймыз! Қайыржан аға, деніңізге саулық, жанұяңызға бақыт, әлі де талай жылдар бірге жұмыс істеуге Аллаһ қуат берсін деп тілек жолдаймыз.

Ғылыми кітапхана ұжымы

РЕДАКЦИЯҒА КЕЛІП ТҮСКЕН МАТЕРИАЛДАР Өңделеді. ҚОЛЖАЗБАЛАР АВТОРЛАРЫНА КЕРІ ҚАЙТАРЫЛМАЙДЫ. ДЕРЕКТЕРДІҢ ДӨЛДІГІ ҮШІН АВТОР ЖАУАПТЫ. ЖАРИЯЛАНЫМ АВТОРЛАРЫНЫҢ ПІКІРЛЕРІ РЕДАКЦИЯ КӨЗҚАРАСЫН БІЛДІРМЕЙДІ.

МЕНШІК ИЕСІ:

Махамбет Өтемісов атындағы

Батыс Қазақстан

университеті.

Газет айына бір рет шығады.

Газет Қазақстан Республикасы Мәдениет, ақпарат және қоғамдық келісім министрлігінде 14.06.1995ж. тіркеліп, тіркеу туралы нөмірі №11390-Г куәлігі берілген.

ҚР Байланыс және ақпарат министрлігі Ақпарат және мұрағат комитетінің келісімімен мерзімді баспасөз басылымдарын және (немесе) ақпарат агенттіктерін 10.12.2012ж. қайта есепке алу туралы №13213-Г куәлігі берілген.

Таралымы 800. Тапсырыс № 178

РЕДАКТОР: Азиза СУЙНШКАЛИЕВА

ТІЛШІЛЕР: Аида ОРАЗ, Дария ДЖУМАГАЛИЕВА, Гүлбибі БАҚЫТБАЕВА, Шұғыла Еңсеп

БЕТ ҚҰРУШЫ & ДИЗАЙН: Асель АБДУЛЛИНА

ФОТОСУРЕТ:

Рафхат ХАЛЕЛОВ, Оқу теледидары және графикалық жобалау зертханасы

Газет Редакциялық баспа орталығында теріліп, беттелді.

«Көкше-Полиграфия»

АҚ баспаханасында басылды.

Мекен жайы: Ақмола облысы, Көкшетау қаласы, Ауельбеков көшесі, 98.
Тел.: 8-716-2-25-14-90